



UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Sacra Veterum Temporum Uti Et Evangelica, Ac
Apostolica Historia**

Steinhart, Franz

Ingolstadii, 1734

VD18 90104692

Sectionis II.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62332](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62332)

SECTIO SECVNDA

DE

ÆRA INSTAURATI PER
MORTEM SERVATORIS
TERRARUM ORBIS.

ANte Epocham obitus Christi videbatur constituenda ejus natalium æra, annis triginta tribus, & aliquot mensibus juxta communem fidelium persuasionem illâ prior. Sed cum alii quoque, atque ii non obscuri nominis Auctores in suis chronologiis ordinem hunc tenuerint, mihi etiam licere arbitratus sum eadem ratione definire mundi, per natales & Christi mortem restaurati veras epochas. Nempe pro Passionis Dominicæ anno plures, & liquidiores suppetunt temporum characteres, quam pro illigandis Æræ cuiusdam ejus natalibus. Estque major in ista Auctorum in diversa abeuntium discrepantia, quam in illa chronologica quæstione. Accedit quod stabilito semel validis fundamentis salvificæ mortis tempore, si totius vitæ in his terris à Duce nostro transactæ periodus unanimi penè scriptorum calculo triginta vel expletis, vel inceptis annis definienda ritè ostendatur, facilè inde & tutò ad Nativitatis Dominicæ Epocham liceat devenire.

Præsenti itaque Sectione per aliquot capita ad ostendendum annum, mensē ac diem, quo pro generis humani redemptione mori dignatus est Dei Filius, viam aptè sternam, geminis instructus characteristicis, feriæ videlicet sextæ à quatuor Evangelistis liquidissimò assertæ, adeoque fide divina certæ, & lunæ, in Salvatoris obitu plenæ, fidei, ni fallor proximæ, cum iidem Hagiographi testentur, fuisse tunc Pascha Judæorum, aut potius diem Azymorum, qui lunâ decima quinta, seu plena in veteri lege populo Hebraico sollemnissimè celebrari præceptus est, asserantque Patres, & antiquissimi Authores Ecclesiastici, Dominum in crucis ara pro nobis immolatum sideris orbe

Orbe pleno lumine fulgente. Hos duos tam manifestos chronologiae characteres minus attentè arbitrati chronologi non pauci, mirum, in quantas lapsi sine hallucinationes, adeò, ut necessaria consecutione in ipsorum lucubratis sequatur, Christum pro nobis passum & mortuum esse eo anno & mensis die, cui nec feria sexta Evangelica fide certa, nec Plenilunium congruere poterat.

Alii cum cernerent, se anno & die Christi morte signatis minime incurfuros in feriam VI. contra rectè sentientium opinionem ausi sunt convellere institutum à Julio Cæsare calendarium, quasi id præpostera intercalatione vitium tulisset unius diei, etiam post restitutionem Octaviani Augusti, qui mystarum ignorantia Juliano Calendario impactam labem plene detulerat, iste verò subin dies jussu Nicænæ Synodo fuerit elisus. Commentum ridiculi, ut loquitur Petavius, & contra torrentem chronographorum gratis asserti everfioni operæ pretium duxi caput unum dicare, antequam ex antè dictis binis chronica scientiæ notis Passionis Dominicæ Epocham capitibus reliquis liquidò deducam.

CAPUT I.

Ostenditur anni à Julio Cæsare instituti formam post Augusti reformationem nil fuisse immutatam. Servatore in his terris degente.

Cum, ut dictum nuperrimè, investigandis anno, mense, ac die Passionis Dominicæ duæ è SS. Paginis notæ suppetant, nempe hebdomadis feria sexta, quam Evangelistæ paralcevem seu pervigilium sabbati nuncupant Matth. XXVII. 62. Marci XV. 42. Lucæ XXIII. 54. Joan XIX. 31. & Pascha Judæorum itidem claris verbis in Scriptura assertum, ut certi quidpiam inde pro controversia præsentis colligi queat, dubium omne prius abstergendum, quòd nec unica dies vel exempta vel inserta fuerit Calendario Juliano post elisum popparum ab Augusto errorem saltem primo novæ calendarii. Romani institutionis saculo à Julio Cæsare susceptæ, ac soligenis insignis

G

Mathe-

Mathematici operâ perfectâ. Secus enim facta ejusmodi extra ordinem & præter institutorum placitum unius vel plurium dierum intercalatione, iis quæ de obitu Servatoris controversi solent annis, ex feria nota nil certi de die mensis, in quem mors ea incidit, statuere liceret.

Porrò dubium illud teste Petavio chronotaxibus suis in hac passî Christi epochâ consulturi movère Paulus Forosempronienſis, & Joannes Mariana asserentes, Calendarii Juliani ferias loco motas anno æræ Christiadum, quæ vulgaris dicitur, decimo tertio, præpostera rursus intercalandi unius præter ordinem & præscriptum diei ratione à mystis ethnicis Augusto senio jam & morbis penè confecto tentata. Cùm enim prima labes ab illis commissa contra Julii Cæs. placita, cer amplius ac oportebat inscitè intercalando, postliminiò expuncta esset Augusti jussu, fingunt citati auctores, anno decimo tertio Æ. V. diem unum bissextum intrusum, qui anno illius æræ decimo sexto primum debebatur. Inde unitate auctas in Calendario Juliano ferias usque ad Concilii Nicæni tempora, quod assumpto in Ecclesiæ quoque usus eo calendario exesse jussit bissextilem illum ultra tria sæcula jam redundantem. Ita quidem hariolantur citati scriptores, validis ideirco rationibus à Petavio & aliis impetiti, quibus addo arietem omnium Astronomorum confessione validissimum, Tabulas Uranicas, & & cyclicè putandi methodum.

Anno primo Juliano seu ab Æ. V. capedine 45. annorum disſito confecta est, & in Romano orbe recepta calendarii reformatio. Ita, ut demonstrat Doctiff. Petavio l. 4. c. 2. censent ac etiam censere debent chronologi omnes (non dissentientibus iis, qui exoticam intercalationem comminisci nil pensi habuère) estque certum teste eodem Petavio in calendas januaras ejus primi anni Juliani incurrisse Romæ novilunium. Qua de causa numerus aureus I. Neomeniarum index eidem diei apponi jussus. Similiter calendis mensis Augusti Claudii Imperatoris anno quinto commissum est novilunium alterum & quidem eclipticum, relatum à Dione l. 50. & aliis, Petavii asſerto l. c. Iste annus V. Claudii unanimi Chronographorum assensu, & ex certa scientia Tabb. astronom. fuit Æ. V. 45. & 90. ab instituto per Julium Cæsarem calendario. En calculum utriusque neomeniæ ex tabulis motuum cœlestium Philippi Hirii depromptum.

Radices locorum mediorum utriusque luminaris ad annum primum
 Æræ vulgaris ineuntem die 1. Jan. in ipso meridie Parisiis
 Solis.

9. S. 8. G. 43. M. 48. S. - 2. S. 9. G. 5. M. 2. S.
 Apogæi ejus.

4. S. 15. G. 18. M. 9. S. - 9. S. 11. G. 4. M. 38. S.
 Apogæi illius.

His subtrahantur motus, annis quadraginta quinque completis
 debiti. A calendis enim Januarii anni Juliani primi usque ad ca-
 lendas Januarii anni primi Æ. V. Christi seu Juliani 46. sobriorum
 omnium confessione, fluxere illi 45. anni, quos inter bissexti duo-
 decim, annus videlicet Julianus primus, ac quadragesimus quintus,
 Æ. V. immediatè præcedens, & relinquetur locus medius lumina-
 rium atque apogæorum anno primo Juliano ineunte, seu in meridie
 diei 1. Januar. Lutetiæ Parisiorum.

Motus respondens annis 45. quos inter bissextilis 12.

0. 1. 4. 58. -- 0. 0. 46. 8. -- 7. 10. 24. 26. -- 1. 1. 14. 25.
 9. 7. 38. 50. -- 2. 8. 18. 54. -- 9. 4. 53. 43. -- 8. 9. 50. 13.

Demptis mediæ siderum longitudini apogæis resultant, anoma-
 lia solis 6. 29. 19. 58. cui debetur æquatio additiva 58. minuto-
 rum, 0. secund. & anomalia lunæ 0. 25. 3. 30. cui respondet æquatio
 subtractiva 2. grad. 2. min. 30. sec. Hæ prostaphareses seu locorum
 mediorum æquationes contrariâ, ut patet, ratione astrorum mediis
 longitudinibus adhibendæ, simul addantur & summa constabitur 3.
 grad. 0. min. 30. secund. Dematur subin

Longitudini mediæ solis - 9. 7. 38. 50.

Longitudo mediæ lunæ - 9. 4. 53. 43.

residuo - - - - 2. 45. 7. addito priori summæ ex ambabus
 æquationibus obtentæ - - 3. 0. 30. habebitur summa alia, seu distan-
 tia à Novilunio - - - 5. 45. 37. huic attenda progressionem ho-
 raria luminarium in eo apogæi situ existentium, Phæbi quidem 2.
 min. 30. secund. at Phæbæ 30. minut. proximè, congruunt horæ duo-
 decim, minuta 34. Novilunium proin verum eo tempore Lutetiæ Pa-
 risiorum contigisset, seu dimidia horâ post mediam noctem, sed Ro-
 mæ horariis circiter quadraginta observatorio Regio Parisiensis ori-
 entalis ferè quadrante post horam primam à media nocte.

Proerueno Novilunio altero radicibus ad Æ. V. stabilitis.

Solis 7. 8. 43. 48. ap. 29. 5. 2. Lunæ 4. 15. 18. 9. apog. 9. 11. 4. 38.
addantur 6. 29. 17. 36. - - . 44. 42. - 11. 21. 14. 32. - - 0. 14. 5. 0.

motus videlicet medii annis 44. completis, in quibus II. bissexti, & Julio communi expleto respondentes, & constabunt longitudines mediæ Planetarum nec non apogæorum in meridie calendarum mensis Augusti anno quinto Claudi Æ. V. 45. Juliano verò currente nonagesimo, quo tempore seu die visa eclipsis

Solis nempe 4. 8. 1. 24. - 2. 9. 49. 44. - 4. 6. 32. 41. - 9. 25. 9. 38. adhibitis subjunctè prosta phæresib, evadet locus verus Solis 4. 6. 24. 24. locus verus lunæ 4. 7. 30. 56. differentia autem --- 1. 6. 32. qua prior planeta à posteriore jam excedebatur attentis utriusque motibus veris 2. min. 25. sec. & 38. 5. respondent 1. hor. 52. minuta, adeoque novilunium verum factum est Lutetiæ hora decimamartina calendarum mensis Augusti minuto octavo, at Romæ 48. min. post decimam.

Porro tabulæ Hirianæ ita sunt compilatæ, ut ab anno primo Juliano usque ad Æ. V. Christi ineuntem bissexti duodecim, ab anno verò Æ. V. primo ad 45. seu Julianum 90. bissexti undecim intercurrerint, prout suppositi in calculo antè exhibitio, & ex institutione Calendarii Juliani erat supponendum. In eo siquidem annus primus debebat esse bissextus (ut evidenter liquet retrogrediendo ab anno Juliano 45. immediatè præcedente Æ. V. & manifestè bissexto, cum tales fuerint annus 4. 8. 12. 16. &c. eandem Christi Æ. V. consequentes) cum ergo ope tabularum Astronom. in ambo novilunia deveniatur anni primi & nonagesimi Juliani calendis Januarii & Augusti celebrata, Romæque observata, liquidò patet, fictitium esse Forosempronienfis, & Marianæ diem à mystis, ut ipsi dicunt, crasso errore intrusum, de qua tamen audacia, vivente adhuc, nec tam enervi Augusti, quin eam valeret reprimere, neque apparet, quomodo vel somnariæ potuerint gentiles illi sacrificuli, quibus incumberat tempora & ferias Romani Calendarii annuatim digerere.

Computus cyclivus quodammodo, & fors simplicior ad prædictorum authorum ostendendam hallucinationem est sequens. Ab anno Julii Caf. 1. ad 90. lapsi anni integri 89. à calendis Januarii ad Augusti diem primam soles 272. annis, ut paul ante ostensum, inter eam

tem.

temporis periodum evolutis inserti sunt dies intercalares viginti & tres. Dies 365, quantitas videlicet anni communis, per 89 multiplicati, reddunt summam 32485. adjectis 212. diebus mensium residuis ac præterea 23. intercalaribus constantur dies ab una in alteram neomeniam transacti 32720. seu horæ 785280, minuta prima 47116800. secunda 2827008000, seu bis mille octingenti viginti septem milliones, & octomillia. Dividatur postrema hæc summa per unam lunationem mediam dierum 29, horarum 12, primorum 44, secundorum 3, seu omnibus ad postreimas minutias reductis dividantur 2827008000, per 2551443, exhibebuntur in quoto Neomeniæ 1108. à primo anno Juliano ineunte ad calendas Augusti anni Juliani 90. celebratæ. Igitur intra id temporis intervallum nullus calendario præterea intrusus dies, aliàs neomenia ultima & ecliptica, seu millesima centesima octava non in ipsas calendas Augusti, sed in diem trigésimum primum Julii incurrere debuisset, nisi insuper fingas, diem præposterè insertum post institutionem & reformationem Calendarii Romani, antequam calendæ Augusti anni Juliani nonagesimi ingruerent, rursùm fuisse exemptum, prout jussu Imperatoris Octaviani postliminò devorati sunt illi tres dies, quos intercalationis vitiosæ festinatio Julianis fastis intruserat, ut nuper insinuatum. Sed à quo & quando dies ille elisus? Certè si Marianam audimus, dies iste inscitius primùm Concilii Nicæni ævo fuit absumptus, quod figmenti genus, si èt etiam sibi constaret, nullatenus elideret calculi utriusque prius ad mensuram evidentiam, cum utique dies duntaxat sæculo quarto Christi, quo sacra Synodus Nicæna sub Constantino Magno celebrata, è calendario Juliano elisa in censum venire nequeat illarum dierum, qui à calendis Januariis anni primi Juliani usque ad calendas Augusti anni Jul. nonagesimi effluxère, ut per se est manifestum. Ex quibus denique ostensum fit, quod intendebam, nil fuisse formam calendarii sæpe dicti immutatam ab illa, quam Cæsar Julius instituit, & nepos ejus Augustus, deformatam sacrificulorum vitio, iterùm reformavit ad Cæsar placita, saltem illa octuaginta annorum periodo, intra quam certissimò concludi debet Redemptoris nostri in his terris commoratio.

Lubet hic adnectere dispositionem *bissextilium* in Calendario Romano, qualis currere debebat ex ordinatione institutoris seu Julii Cæsaris, uti & qualem popparum vel ignorantia vel malitia inter innumeras Romani Imperii turbas initio statim præposterè digessit, unacum correctione ab Octaviano Augusto subin imperata, additis cycli solaris numeris, uti & litteris Dominicalibus anno, cuius respondentibus. Tabella prior formam à Julio Cæs. præscriptam, posterior deformatam à mystis exhibet usque ad asteriscum *, post quem locum habuit reformatio ab Augusto inducta, donec omnia rursus ad primævæ institutionis legem & nitorem absterfis labibus redirent.



TABU.

Tabula prior

Tabula posterior.

Anni	Jul.	Cycl. solis	Lit. Dom.	An. Jul.	Cycl. sol.	Litt. Dom.
Biff. 1.	XXI.	C. B.		Biff. 1.	XXI.	C. B.
2.	XXII.	A.		2.	XXII.	A.
3.	XXIII.	G.		3.	XXIII.	G.
4.	XXIV.	F.		Biff. 4.	XXIV.	F. E.
B. 5.	XXV.	E. D.		5.	XXV.	D.
6.	XXVI.	C.		6.	XXVI.	C.
7.	XXVII.	B.		B. 7.	XXVII.	B. A.
8.	XXVIII.	A.		8.	XXVIII.	G.
B. 9.	I.	G. F.		9.	I.	F.
10.	II.	E.		B. 10.	II.	E. D.
11.	III.	D.		11.	III.	C.
12.	IV.	C.		12.	IV.	B.
B. 13.	V.	B. A.		B. 13.	V.	A. G.
14.	VI.	G.		14.	VI.	F.
15.	VII.	F.		15.	VII.	E.
16.	VIII.	E.		B. 16.	VIII.	D. C.
B. 17.	IX.	D. C.		17.	IX.	B.
18.	X.	B.		18.	X.	A.
19.	XI.	A.		B. 19.	XI.	G. F.
20.	XII.	G.		20.	XII.	E.
B. 21.	XIII.	F. E.		21.	XIII.	D.
22.	XIV.	D.		B. 22.	XIV.	C. B.
23.	XV.	C.		23.	XV.	A.
24.	XVI.	B.		24.	XVI.	G.
B. 25.	XVII.	A. G.		B. 25.	XVII.	F. E.
26.	XVIII.	F.		26.	XVIII.	D.
27.	XIX.	E.		27.	XIX.	C.
28.	XX.	D.		B. 28.	XX.	B. A.

Ta-

Tabula prior

Tabula posterior.

Anni	Jul.	Cycl. solis	Lit. Dom.	An. Jul.	Cycl. sol.	Lit. Dom.
B. 29.		XXI.	C. B.	29.	XXI.	G.
30.		XXII.	A.	30.	XXII.	F.
31.		XXIII.	G.	B. 31.	XXIII.	E. D.
32.		XXIV.	F.	32.	XXIV.	C.
B. 33.		XXV.	E. D.	33.	XXV.	B.
34.		XXVI.	C.	B. 34.	XXVI.	A. G.
35.		XXVII.	B.	35.	XXVII.	F.
36.		XXVIII.	A.	36.	XXVIII.	E.
B. 37.		I.	G. F.	B. 37.	I.	D. C.
38.		II.	E.	38.	II.	B.
39.		III.	D.	39.	III.	A.
40.		IV.	C.	* 40.	IV.	G.
B. 41.		V.	B. A.	41.	V.	F.
42.		VI.	G.	42.	VI.	E.
43.		VII.	F.	43.	VII.	D.
44.		VIII.	E.	44.	VIII.	C.
B. 45.		IX.	D. C.	45.	IX.	B.
46.		X.	B.	46.	X.	A.
47.		XI.	A.	47.	XI.	G.
48.		XII.	G.	48.	XII.	F.
B. 49.		XIII.	F. E.	49.	XIII.	E.
50.		XIV.	D.	50.	XIV.	D.
51.		XV.	C.	51.	XV.	C.
52.		XVI.	B.	52.	XVI.	B.
B. 53.		XVII.	A. G.	B. 53.	XVII.	A. G.



CAPUT II.

*Ostenduntur termini annorum, quibus Epochæ
Passionis, & Mortis Dominicæ illigari ad-
huc potest.*

Qui reparati per Filii Dei cruentam necem orbis primordiis certo anno includendis studium suum contulere Auctores Chronologi, D. Lucæ testimonium plerique usurpârunt de mundi restauratore, cum ad baptismales Jordanis undas se contulit cap. III. 23. ita scribentis: *Et ipse JESUS erat incipiens quasi annorum triginta.* Sed cum sacer Historiographus annum ætatis Christi trigessimum velut hæsidabundus cum particula *quasi* apposuerit, inde orta varietas opinionum, his tricesimum expletum, aliis necdum inchoatum à Servatore contendentibus, discrimine quidem, ut patet modico, quo tamen stante annus salvificæ mortis Domini, certò definiri nequeat. Dissidium majus se offert, quoto æra cujuspiam notæ anno adstringi debeat Christi Baptismus. Licet enim Hagiographus scribat, anno decimo quinto Imperii Tiberii prodisse Joannem, ut baptismum pœnitentiæ prædicaret, nescimus tamen, quantum temporis inter initium prædicationis Joannis, ac ipsum JESU Baptisma intercesserit. Deinde quis hariolari valeat, an Evangelicus Scriptor annorum Tiberii primordia à mense Augusto, quod è vivis sublato Octaviano Tiberius in Imperio successit, an ab antecedente per semestre circiter Hebraico mense Nisan, qui populo Israelitico sacri erat anni caput, in textu allato inchoarit? Præcipue verò dubium est, infra fusiùs discutiendum, an Evangelista regimen Tiberii ab obitu Augusti Cæs. an verò ab eo tempore computarit, quo in Collegam Imperii ipse Tiberius assumptus est. Neque etiam satis constat, num à Baptismate recepto quatuor vel tria solum paschata exegerit Dominus. Elidunt dubia hæc illorum confidentiam, qui ex unico Lucæ allegato loco definiri satis posse censent annum obitæ pro genere humano Christi mortis. Servit tamen vadimonium illud, ut certis limitibus iste annus constringatur, quos nemo prudens Chronologus prætereat.

H

Nempe

Nempe fixum habemus anno decimo quarto *Æ. V.* mense Augusto vivis sublatum Augustum. Fatum enim istud subsecuta Lunæ syncope à Tacito l. 1. Annal. & Dione l. 57. relata liquidò probat. Anno siquidem Juliano 59. seu *Æ. V.* 14. die 27. septembris illud plenilunium eclipticum incidit, quo citatorum scriptorum relatione altero ab Augusti obitu mense seditionem jam spectantes in Pannonia Romanæ legiones vehementer territæ ad officium redière. Tiberius porrò omnium Historicorum consensu illicò Prædecessori Augusto in Imperio est successus. Ponamus itaque, quod infra discutietur, annum Tiberii decimum quintum à S. Luca fuisse derivatum ab ejus imperii primordio, quo solus rerum potiebatur Tiberius, congruet decimus quintus is annus vigesimo nono vel trigesimo *Æ. V.* si ergo quatuor à recepto Baptismate Paschata supervixit Dominus, mortis ejus terminus ultimus erit *Æ. V.* annus trigessimus quartus, vel si cum singulari unius, aut alterius opinione contra adversariorum torrentem censeas ex S. Joannis Evangelio colligi posse quinque Paschata à Baptismo ad obitum Servatoris, annum trigessimum quintum, imò & trigef. sextum ex abundantia dabimus postremo huic termino.

Primus autem seu citimus terminus figetur, si annus decimus quintus imperii Tiberii non à morte Augusti, sed ab illo in consortium Imperii assumpto fuerit computatus. Triennium circiter, ut ex dicendis patebit, unum Tiberianum imperii exordium ab altero distat. Igitur decimus quintus Tiberii ab hac altera æra deductus esse potuit *Æræ Christianæ* communis vigessimus quintus vel sextus. Quod si Christus à baptismali latice tria solùm Paschata celebravit, annus *Æ. V.* vigessimus octavus velut primus statuendus erit mortis ejus terminus.

Exigamus ergo veluti ad lydium lapidem annos hisce clausos limitibus ad tabulas Astronomicas, cyclòsque Calendarii Juliani, & dispiciamus, quisnam annorum inter vigessimum octavum & trigessimum sextum *Æ. V.* ambos characteres sibi vindicet, fidei Evangelicæ unus feriæ videlicet vi. qua Redemptor cruci suffixus, alter fidei ni fallor, proximus scilicet Plenilunii, unanimiter à Patribus & Scriptoribus aliis assertus, imò à lege veteri præceptus in paschate observari, cum mensis primi, utique apud Judæos lunaris, die decima quarta agnus paschalis jubebatur comedi, qua lege cibus in legali

galibus plenè observata, ut canit Ecclesia nostra, Christus innocentissimus Agnus pro peccatis nostris immolandum se dedit.

Neque hic audiendi, qui dicunt præceptum in veteri lege datum de agendo Paschate non lunam, sed diem decimam quartam mensis primi respexisse, cum sacri, qui in eam rem afferri queant textus non de ipsa luna, sed de mensis *Nisan* diebus sermonem in-
 tituant, non inquam audiendi, quia ex una quidem parte certissimum est, & Philonis ac Josephi Hebræi testimoniis liquidum, annum apud Judæos è mensibus lunaribus fuisse constitutum, insertis suo tempore Empolismis ut solari annus lunaris aptè congrueret. Hinc mensis primus *Nisan* sacri seu Ecclesiastici anni caput à novilunio jugiter inibat, vel astronomicè aut cyclicè computato, vel ex ipsa lunæ inspectione ritè definito. Ex parte verò altera notus est canon Nicænæ synodi agi jubens Christianorum pascha die Dominico mensis primi lunam *decimam quartam* in sequente, idque idèò, ne si ipsa luna decima quarta Christicolæ hoc festum celebrarent, perfidos Judæos Ducis sui crucifixores imitari viderentur: ergo æcumenica illa synodus primis Ecclesiæ à Christo recens institutæ temporibus habita supposuit phase Hebræorum jugiter actum *Lunâ XIV.* adèòque idem esse celebrare Pascha die XIV. mensis *Nisan*, uti expressè vetus, instrumentum jusserat, & id celebrare ipsâ *Lunâ XIV.* certè rituum Judaicorum peritissimus Josephus I 3. orig. c. 10 ita scripsit: *Mense verò Xanthico, qui apud nos est Nisan, & anni caput est, Lunâ XIV sole in Arietem ingresso phase agitur.* Philo verò L. de vita Moysis idem refert his verbis: *Hoc ipso mense (Nisan) circa decimam quartam diem, cum plenus jam orbis luna futurus est, paschatis solempne celebratur.*

Accedit mirabilis solis eclipsis in morte Christi visa. Eam lunâ plenâ contigisse satis docet scripta ad Polycarpum Epistola S. Dionysii Areopagitæ, qui parentosam Phæbi catastrophem Heliopoli Apollophane astronomo socio observârat. *Cernebamus, inquit, quando luna ex improvise incidit, neque enim conjunctionis tempus erat, rursusque quando eadem luna horâ nonâ ad vesperam se media solis lineæ præter natura ordinem opponebat.* Horâ ergo nonâ vespertinâ Cynthia, ut à Phæbo per tres horas mirabiliter obtecto recesserat, mediæ se solis lineæ opposuit, seu illo constituit loco, qui diametraliter luminari majori erat obversus, & plenilunium inducit. Id ipsum alibi confirmat Areopagita Epist. 11. ad ipsum Apollophan.

Offusi tenebris ipsi eramus, orbem solis undequaque, & ex aquo occupante caligine. Et postquam repurgatio, restitutioque facta est, auna ad solis diametrum conversa aufugit. Ita ille. Luna autem eidem solis diametrum conversa est luna soli opposita, seu in plenilunio sita. De hoc plura dabit Ricciol. Almagesti l. 5. c. 18

Id quoque minus verosimile, quod alii asseruere, Judæos in putandis sæculo primo Christi paschatis suis usos cyclis admodum vitiosis, ac dies etiam plures à coelo abludentibus. Adhibitas enim ab iis esse methodos luminarium motibus parùm difformes satis probant bina ipsorum paschata à Flavio Josepho relata. Primum actum die 14. Nisam anno Æ. V. Christi LXX. quo à Tito capta Jerosolyma. Alterum ejusdem Epochæ anno LXV. quo idem author. l. V. Alol. c. 890. prodigia referens Judaicum bellum præcurrentia hæc scribit: *Ante defectionem & bellicum apparatus, cum populus ad Azymorum solenne convenisset, erat autem dies octava circa horam noctis nonam &c.* Idemque teste Ricciolio Josephus refert l. 6. de bello Jud. c. 4. fuisse idem octavam mensis Xanthici, sicut alterum Pascha anni LXX. in ejusdem mensis diem XIV incurrisse scribit l. VII. c. 12. Facta ex Hiranis tab. supputatione plenilunium medium Aprilis anni Æ. V. LXX. Jerosolymis factum est die XIV. hor. 9. vespertina. Anno verò LXV. luna plena quoad motus planetarum medios pro eodem meridano Jerosolym. eruitur die April. 9. hor. 10. matutina. Patet igitur in paschate priorè à Judæis anno LXX. Æ. V. celebrato omnimoda cum Astronomicis ratiociniis conformitas. In posteriore verò anni LXV. uno tantùm die Hebraica methodus à tabulis sidereis elongatur, & fors illa dies octava, quando populus confluisse dicitur ad solennitatem paschalem necdum erat deputata ipsi Paschati sed dies nona postridie infecuta.

Denique venerabilis Beda cap. 4. de ratione tempor. extra dubium ponendum asseverat, lunam plenam diei obitûs Christi tribuendam his verbis: *Nam quod Dominus XV. lunâ, feriâ VI. crucem ascenderit, & una sabbatorum id est die Dominica resurrexerit à mortuis, nulli licet dubitare catholico.* Si nulli autem licet catholico dubitare de luna XV. seu plena, an character alter plenilunii saltem teste Beda non sit fidei proximus?

CAPUT III.

Ostenditur Astronomicè & Cyclicè, quinam inter Æ. V. annos à vigesimo octavo ad trigesimum sextum elapsi congruè Servatoris morti dari queant.

Calculus plenilunii medii Martii Æ. V. anno vigesimo octavo bissext. Radix Epact. anno primo ineunte Epochæ communis Christianorum è tab. Hirii hor. 12 merid. Lutetiæ est dier. 17. hor. 18. 22. m. 14. 6.

Ep. pro annis completis 27.	€	27.	7.	30.	41.
pro Febr. bissext.	-	0.	22.	31.	54.
summa harum Epactarum		46	0	24	49
Pleniluniorum revolut. tres	-	73	19	50	8
Plenilun. med. Martii	-	27	19	25	19

Si ad tempus ab Epactis designatum ex iisdem tab. putentur longitud. mediæ luminarium, sex præcisè signis ab invicem distitisse comperietur. Addo hic paradigma, ut in cæteris quoque lunis plen. si lubuerit, rei periculum fieri queat.

Ineunte Æ. V. solis locus medius	9	8	43	48	Lunæ	4	15	18	9
motus medius annorum 27.	11	29	28	1		11	2	25	58
pro Februario	-	1	28	9	11	1	27	24	26
pro diebus 28. ob bissext.	0	27	35	53		0	8	56	21
pro horis 19.	-	-	46	49		0	10	25	53
pro minutis 25. 19.	-	-	-	1	1				13
Longit. solis media	0	4	44	43		6	4	44	42

Distant proin medii luminarium motus ab invicem signis sex, adeoque tempore per epactas elicito celebratum plenilunium medium. Ubi notandum, Hirii tabulas ita esse concinatas, ut diei per epactas invento jugiter addenda sit unitas. Fuit ergo plenilunii medii dies vigesima octava Martii hora 19. 25. 19. Astronomica numeratione, at politica dies vigesima nona h. 7. 25. 19. ante meridiem Lutetiæ

H 3

tia

tiæ Paris. t. m. at Jerosolymis loco 2. horis 34. 32. orientaliore cl. 29. 9 h. 59. m. 51. f

Quò Cyclicè idem plenilun. definiatur in forma Calendarii Juliani veteris, seu primitus à Julio Cæs. instituti, sciendum, quod alias insinuavi, aureos numeros noviluniorum indices, teste Petavio ita fuisse per dies mensium digestos, ut primæ Januarii competeret num. aur. I. decemnovendialis cycli primus. Calendarium hoc Nicænae Synodi tempore ab Ecclesia assumptum quidem, non tamen citra aliquam correctionem. Cùm enim, ut conlat, ex reformatione Gregoriana intra 312. & sesqui annos Julianos novilunia sedes suas integram diem prævertant, & Patres Concilii scirent diei primæ Januarii aureo num. I. à Julio Cæs. signatæ non respondere amplius lunas in cœlis novas, sed has diem unam & 5. circiter horas anticipare, anno siquidem trecentesimo vigesimo quinto, quo ipsi Nicææ erant congregati corrente aureo num. I. Novilunium non in Calendas Januarias, sed in 3. Calend. Jan. incurrit, seu in diem 30. Decembris anni 324. Æ. V. hora circiter septima ante meridiem, idcirco eidem diei primæ anni Æ. V. 325. loco num. aur. I. substituere aur. n. III. reliquis numeris octodecim per anni dies methodo Juliana aptè distributis. Vi hujus emendationis factum, ut prædicto anno 325. congrueret aureus n. III. adeoque anno primæ Æ. V. II.

Hinc autem sequitur, obtineri aureum hunc num. noviluniorum indicem in calendario veteri Julii Cæs. facta anni Juliani dati per totum cyclum seu XIX. divisione, erit enim residuum divisionis num. aureus quæsitus, vel si nil super sit ipse decimus nonus N. aur. illi anno quadrabit. Cujus rei est liquida ratio, cùm, ut supra dictum primo anno Juliano assignatus sit Noviluniorum index num. aureus I. In calendario autem emendato quoad noviluniorum indices per Synodum Nicænam numeri aurei quovis Æ. V. anno habentur, si isti unitate adjecta rursus fiat per XIX. divisio, residuum namque operationis exhibebit petitum numerum aureum. Ratio iterum clara, quia ex ordinatione sacrosanctæ Synodi anno Æ. V. præcedenti debebatur num. aur. I.

Juxta ambo hæc Calendaria Julii Cæs. & Nicæni Concilii à Petavio & aliis exhibita, elici cyclicè plenilunia media paschalia annorum inter antè dictos limites inclusorum, ubi apparet multoties bidui discrimen, Juliano circa tempora obitus Salvatoris retardante,
Nicæ

Nicæno autem lunationes, uti reuera in cœlis contigerant juxta luminarium motus æquales, anticipante.

Anno Epochæ Christiadam vigesimo octavo respondebat No-
viluniorum index num. aureus XVI. in Calend. Jul. Cæs. qui deci-
mo sexto Martii ibidem erat appositus. Numeratis inde includen-
do ipsum eum diem solibus inter novam & plenam lunam interjectis
seu quindecim, devenitur ad trigessimam Martii plenilunio insignem.
Idem annus in Calendario Nicæno deposcebat aureum numer. X.
qui inscriptus decimæ quartæ Martii plenilunium ratione paulò an-
tè suggesta determinat die ejusdem mensis vigesimo octavo. Fe-
ria diebus plenilunii antè dictis innotescit, si cyclo solis illi Æ. V.
anno congruenti, videlicet IX. in profelide litterarum Dominicali-
um assignentur D. & C, geminatæ ob bissextilem, quarum priore u-
sus est ad denotandos Dominicos dies in Jan. & Febr. posteriore
per menses decem reliquos cum littera C. plenilunio astronomicè
die 29. invento Fer. II. cyclico juxta exigentiam Calend. Jul. die
30. occurrente fer. III. denique plenilunio ad leges Nicæni inve-
stigato die 28. Martii ipsa Dominica seu Fer. I. debetur. En synop-
sin calculorum è tabulis Philippi De la Hire & ex utriusque Calen-
darii cyclis depromptorum pro Meridiano Jerosolymit.

Anni Æ. V.	Plenil. Astron. medium t. m. d. h. m.	Cycli Lunæ		Plenil. Cyelica.		Cycl. Litt.		Feriæ Plenilunior.		
		C. Jul.	C. Nic.	C. Jul.	C. Nic.	Solis.	Dom.	Astr.	Jul.	Nicæn.
B. 28.	Mart. 29. 10. 0. V.	XVI.	X.	Mart. 30.	Mart. 28.	9.	D. C.	II.	III.	I.
29.	Mart. 18. 6. 48. V.	XVII.	XI.	Mart. 19.	Mart. 17.	10.	B.	VI.	Sabb.	V.
30.	April. 6. 4. 21. V.	XVIII.	XII.	April. 7.	April. 5.	11.	A.	V.	VI.	IV.
31.	Mart. 27. 1. 10. M.	XIX.	XIII.	Mart. 27.	Mart. 25.	12.	G.	III.	III.	I.
B. 32.	Apr. 13. 10. 42. V.	I.	XIV.	Apr. 14.	April. 12.	13.	F. E.	I.	II.	Sabb.
33.	Apr. 3. 6. 41. M.	II.	XV.	Apr. 3.	April. 2.	14.	D.	VI.	VI.	V.
34.	Mart. 23. 4. 20. V.	III.	XVI.	Mart. 23.	Mart. 22.	15.	C.	III.	III.	II.
35.	Apr. 11. 1. 50. V.	IV.	XVII.	April. 11.	April. 10.	16.	B.	II.	II.	I.
B. 36.	Mart. 30. 10. 40. V.	V.	XVIII.	Mart. 31.	Mart. 30.	17.	A. G.	VI.	Sabb.	VI.

Ex tabellæ inspectione liquet, Plenilunia Astronomica primi
mensis feriis sextis solum ter congruere, videlicet annis Æ. V. Chri-
sti 29. 33. & 36. Cyclica verò in Calendario Juliano bis, anno 30.
& 33. & in Nicæno tantum semel, anno videlicet 36. Characteres
itaque

itaque ambo Plenilunii & feriæ VI. hisce annis confluunt Epochæ Christianorum communis. 29. 30. 33. 36. non item annis quinque reliquis, illi proin qui morti Servatoris deputantur apti, isti verò inepti erunt. Prærogativam autem istam anno æræ vigesimo nono potiùs, quàm tribus cæteris competere ex dicendis palam fiet.

CAPUT V.

Ostenditur annos Æræ V. 33. ac multò magis 36. non posse convenienter tribui Passioni Dominicæ, uti nec annum 30 licet characteres plenilunii paschalis & Fer. VI. iis non obstant.

Docet Evangelica fides, natales mundi Reparatoris fato Herodis esse tempore priores. Expressè siquidem Matthæi 11. 1. dicitur: *Cum ergo natus esset JESUS in Bethlehẽm Juda in diebus Herodis regis.* Id quoque vel de fide, vel fidei proximum, de quo infra, Redemptoris nostri vitam ad triginta tres annos, vel cœptos vel expletos esse extendendam, in hoc consentientes habeo omnes illos, qui post Abulensem facillè primum inter Scriptores assertorem, quòd non in Martio sed Aprili & quidem Æ. V. anno 33. mortem Christus oppetierit, id ipsum tenent, & receptissima fidelium persuasio ferè indubium id facit. Respondet porro Æ. V. annus trigessimus tertius Juliano septuagesimo octavo. detrahis itaque 77. jam evolutis, integris annis 33. Domini nativitas incidisset in finem anni Juliani quadragesimi quarti. Facillè autem ostendi valet Herodem tunc non amplius fuisse in vivis superstitem, ac propterea istum Æ. V. annum trigessimum tertium mortis Christi Epochæ minimè convenire. Ubi claret, id à fortiori sentiendum, de anno Æ. V. trigesimo sexto, & multò minùs inter viventes numerandum Herodem, si 32. duntaxat annos expletos vitæ Domini tribueris, hoc enim posito ejusdem natales anno Jul. 45, seu aram communem immediatè præcedenti essent consignandi, ante quod tempus tyrannus jam dudum fuerat ad inferos detrusus.

Herodis porrò fatum contigisse ante annum Julianum quadragesimum pluribus è Flavii Josephi historiæ locis fit manifestum.

Scrip:

Scriptis is de rebus Herodis magni, si quis alius cumulatissime, contendendoque illud, quidquid secus nonnulli senserint, Auctorem accuratum esse in Chronotaxi annorum regiminis Herodiani, sive dein in libris de rerum Judaicarum antiquit. hinc inde humanum quid passus sit, sive non. Et verò cum Scriptor ille Hebræus Herodi ferè extiterit contemporaneus, recentique hominum memoria hærerent tum anni regiminis, tum facta alia Idumæi Regis, hallucinationes in hisce scribendis non supponi, ut plerique faciunt, Josephum vel deceptum vel deceptorem fuisse rati, sed efficaciter probari debent, quod fors nullus hæcenus præstitit, sed de hoc ex instituto infra. Sufficiat hic adduxisse Eusebii encomium Flavio attributum l. 3. c. 9. ubi ita loquitur: *Hic Josephus non modo apud gentem suam, verum etiam apud Romanos Judaorum illius temporis facile præstantissimus habitus fuit: Ita ut tum statua honore in urbe Roma decoraretur, tum libri ab eo industriâ elaborati, confectique in Bibliotheca tanquam monumenta merito reponerentur. Hic verò rerum Judaicarum antiquitatem in viginti libros redegit. Historiam item de bello Judaico sua ipsius ætate administrato septem libris conscripsit. Quas res non græco solum sermone, sed patrio etiam se tradidisse suo ipsius confirmat testimonio. Cui quidem propter reliquas res verissime ab eo conscriptas etiam in hac causa fides jure debet haberi.* Ita Eusebius in laudem Josephi.

Antequam assumptum probem, breviter ex prælaudato Josepho admetior loca, quibus mentio fit de annis Herodiani regiminis, duplicisque Epochæ regni ejus. Primæ videlicet, quando regnum Judaicum à Romano Senatu adnitente præcipue Marco Antonio ipsi Herodi decretum, secundæ, qua ope Romanorum Antigonum æmulum devicit, ipsosque regni fasces victor suscepit.

Anno Juliano VI. Olympiadis 185. anno I. Cn. Domitio Calvinio II & C. Asinio Pollione Coss. (qui 2mo anno sexto Juliano consularum obtinebant, ut legitur ex lapide Colotiano apud Gruterum) Herodes Antipatri filius Romam venit, & circa autumnum à Senatu Judææ Rex declaratur, Antigonus verò à Parthis Hircano substitutus hostis reipublicæ denuntiatur. Jos. l. XIV. c. 26. verbis his utitur: *Convocato senatu Herodes producit. Antonius senatum docuit, quod etiam ad parthicum bellum plurimum condiceret Herodem regnare, idque mox omnium suffragiis approbatum est, atque hoc pacto Herodes regium fastigium adeptus est C. Domitio Calvi-*

Calvino iterum, C. Domitio Pallione Coss. Hic proin sextus annus Julianus dici potest regni Herodi à Romanis decreti primus, vel differre id præstabit in annum sequentem, utpote anno eo sexto ad finem jam vergente, sicque certum habetur regni Herodiani Epochæ prioris exordium.

Idem Josephus l. XIV. c. 28. recenset, Jerosolymam captam ab Herode, vinctumque Antigonum à Sosio Romanorum Duce ad Antonium Antiochiam missum, ibique securi percussum fuisse, ut triennium & trimestre regnasset, & hæc subdit: *Clades Hierosolymorum incidit in Consulatum Agrippæ & Canidii Galli mense tertio, feriis, quibus solenne fit jejunium anno Sabbatico.* Annus hic Sabbaticus, juxta Chronologiæ peritos infallibilis temporum character, quartus erat à duobus Domitiis, quibus Coss. regnum Judaicum senatus consulto Herodi fuerat decretum, seu à prima Herodis regis Epochâ, sacræque urbis Alosi congruere indubium est, isque labatismus apertæ falsitatis Dionem convincit, capta Jerosolyma anno præcedente Claudio & Norbano Coss. asserentem. Hinc autem init altera regni Herodis Epochâ à sublato Antigono originem trahens, & à regni decreti anno, seu à prima Epochâ trienniò paulo plùs distans. Si istam proin illiges anno sexto Juliano ad finem vergenti, illa initium trahet ab anno Juliano nono, vel à decimo, si Æ. priorem ad Jul. 7. differas. Et harum Epocharum alterutri regiminis Herodici anni jugiter à Josepho tribuuntur, cum præclarum vel crudele facinus de Idumæo rege Judaicus ille scriptor recenset, quamvis non semper fiat explicita mentio, cuiusnam earum sit accendendus annus rei gestæ, cum ex aliis circumstantiis haud difficulter id ipsum colligi queat.

Sic quando Josephus l. XV. c. 6. & 7. Actiacam victoriam memorat, eamque contigisse ait anno Herodis regni septimo his verbis: *quo tempore, dum maximè apud Actium Antonius conflictatur cum Casare regni Herodis anno septimo, Judea terra quali nunquam antè motu concussa.* Ex illa victoria Actiaca juxta omnes Chronologos incidente in septembrem anni decimi quinti Juliani, & ex Olympiade 187 à Flavio adducta, licet ab illo ipse Olympiados annus non signetur, satis colligi datur, annum illum septimum Regni Herodis ab Æra posteriore, seu à detruso Antigono derivatum esse.

Epocham tertiam aliqui addunt regimini Herodiano deductam ab eo tempore, quo Cæsar devicto Antonio Herodem sibi in Rhodo occur-

occurrentem diademate rursus donavit, quod Idumæus Octaviani iram timens, quia Antonii fuerat partes secutus, sibi ipsi detraxerat. Sic enim Josephus de Herode loquens l. XV. c. 10. *Properavit Rhodum, ut illic Casari occurreret. Et cum hucusque Antonio adhaesisset, prater spem acceptum se vidit Casari, & ope ejus denuò confirmatum in regno, senatus quoque consulto per illum impetrato, deduxit eum in Ægypto.* Sed in Josepho nulpian legisse me scio, annos regiminis ab ista tertia Epocha quoad acta Herodis posteritari in illius Libris consignata, unquam fuisse desumptos. Id semper mihi accidit mirum, & etiam aliis videbitur, attentè lucubrata Flavii lecturis, quòd Eminētissimus Ecclesiasticorum annalium Scriptor Baronius nec non scriptores alii re fors ulterius non discussa ipsum secuti, ad tertiam illam revocarent Epocham annos regni Herodis aliquos à Josepho relatos, eum tamen iste l. XVII. c. 10. expressè dicat, mortuum esse Herodem, eum regnasset à sublato Antigono annos triginta quatuor, postquam verò à Romanis regnum obtinuit, triginta septem. Nunquid non ante Actiacam victoriam visis ereptus Antigonus? què ergo annis triginta septem ab ea palma computandis regnaret Herodes, si post Antigoni fata sceptrum annis duntaxat 34. rotavit? quid ergo manifestius, quàm annos illos regiminis Idumæi juxta Josephi Chronotaxim triginta septem, non ad illam Epocham referendos, quæ Augusti favore post actiacum prælium Rex Judææ confirmatus Herodes, sed ad illam æram primam, cujus primordiis adnitente M. Antonio Judaicum Regimen à Romano senatu adjudicatum sibi vidit?

Ex his autem facilè liquebit, Herodis mortem ante annum Jul. 44. contigisse, imò ostendisse sufficeret, ante annum 45. obitam à Tyranno, quò inutilis reddatur Æ. V. annus 33. Si enim exeunte anno 44. *in diebus Herodis* natus est Servator Mundi, illi profectò toto illo anno supervixisse debuit attentis iis quæ à rege illo sacræ paginæ post Messæ adventum facta memorant, eum Christus illo anno exeunte mundo sit natus.

Anno sexto Juliano exeunte Æra prior Herodis init decreti scilicet Judaici à Romanis ipsi regni: ergo eum ducto inde computu rexit annis triginta sex (Josepho enim referente anno trigésimo septimo illius æræ defunctus est) liquidò conficitur anno Juliano quadragesimo secundo fuisse visis ereptum.

Anno Juliano nono itidem ad finem vergente Epocha altera

post devictum Antigonum incipit: ergo eodem Josepho teste anno trigésimo quarto hujus Epochæ mortem oppetierit Herodes, additis anno Juliano nono triginta tribus aditi regni Judaici, mortuum debebis asserere anno Julian quadragesimo secundo.

Testatur Josephus l. XV. c. 7. annum actiæ victoriæ fuisse ab Herodis regno inito septimum, adeoque computandum ab Epochâ posteriore. Asserto omnium chronologorum actiæ pugnae debetur annus Jul decimus quintus. Si itaque septem ab annis triginta quatuor regiminis computatis à secunda Æra detraxeris, manebunt viginti septem anni Herodis regni initi, quibus post victoriam actiæ supervixit. Isti igitur anni junguntur Juliano decimo quinto, & rursus dabitur quadragesimus secundus, quo in vivis rex Idumæus esse desit.

Libro eodem c. 13. scribit Cæsarem venisse in Syriam, cum Herodi jam præterisset annus regni decimus septimus; subdit dein, attributam à Cæsare Herodi ditionem Zenodori, non tamen in eo septimo decimo regiminis anno distinguens epochæ speciem. Dionis l. 54. relatione habemus tetrarchiam Zenodori in Herodem translataam Coss. Apulejo & Silio, seu anno urbis septingent. trigésimo quarto, Juliano vigésimo sexto. Si illos Herodiani regiminis annos ad posteriorem ejus Æram referas, subtractis annis triginta tribus restabunt ab ea tetrachia recepta sexdecim anni. Hi juncti anno urbeo 734. vel Juliano 26, dabunt V. annum 750, Julianum 42 Herodis fato tribuendum.

Ex l. II. belli Judaici c. 3. ejusdem Flavii, uti & ex l. 2. Vellei & 55. Dionis colligitur, Augusti è filia nepotem Cajum fuisse præsentem liti, quam Archelao fratri causâ successione paternæ intenteravit Antipus alter Herodis filius. Si ergo Herodiana mors anno Juliano 45. consignari deberet, Cajus judicio illi haud potuit interfuisse, quippe ab Augusto in Orientem jam missus ex communissima chronologorum, extatque referente Antonio Pagio in Crisi ad annales Baronii Pisis cenotaphium Cain, in quo hæc leguntur: *Post. consulum. Quem. Ultra. Finis. Extremas. Populi Rom. Bellum. gerens. feliciter. peregerat.* Ergo anno sui Coss. qui indubiè in Æ. V. primum & Julianum 46. incidit, Cajus Româ abfuit: ergo anno 45, multò minùs 46, non potuit illi concilio, quod in causa Archelai Romæ actum, præsens fuisse, nisi fingas, quòd Cajus ex Oriente iterum in urbem redierit anno Jul. 44. & inde Provincias Orientales repetierit

rit anno 46, quod figmentum nescio, an vel somniarit Historicorum ullus.

Denique, ut alia præteream præsertim lunæ eclipsin teste Josepho Jerosolymis visam nocte illa, qua jussu Herodis flammis exusti quidam Rabbinæ, quia consilium dederant confringendæ aquilæ aureæ supra Templi Jerosolymitani limen in Augusti honorem appensa, & post quem lunæ defectum ipse Tyrannus defecit ejusdem Josephi vadimonio. Longè enim alium Eclipsis illa annum designat, quàm Herodis interitus in opinione adversariorum habere queat, ut alia inquam præteream, ex sola relegatione Archelai claret, Herodis fatum supremum annos 44. vel 45. Julian. prævertisse. Ista etenim relegatio à Josepho facta dicitur anno decimo ineunte præfecturæ, seu Tetrachiæ Archelai. Dio autem l. 15. illam signat Coss. M. Æmilio Lepido, & L. Aruntio anno videlicet quinquages. primo Juliano. Eruditissimus Schelstrate Tom. I. antiquitat. Ecclesiæ Dionem citat. l. 88. ita scribentem: *Ad annum Coss. Lepid. & L. Aruntii, Herodes Palæstinus (Archelaum indicat Herodis filium) trans alpes est relegatus, ac pars ejus ditionis in publicum redacta.* Si anno 51. completos 9. Archelai terachiæ detrahas, sortieris iterum annum Julian. 42. Herodianis inferiis celebrem.

Puto ex his abundè liquere, annum trigessimum tertium Æ. V. Redemptoris morti non posse competere, nisi evertatur communis illa fidelium persuasio, & apud chronologos etiam pro eo 33. anno stantes, recepta opinio, Servatoris vitam in his terris ad annos 33. vel captos vel expletos esse extendendam.

Discutiamus jam annum quoque Christi ad Æ. V. trigessimum, in quo saltem cyclicè ex calendario Julii Cæs. habetur concursus lunæ plenæ cum Fer. VI. Et quidem obitum Herodianum anno Julian. 42. tribuendum non obstare, quo minùs trigessimus iste annus Æræ passionis Dominicæ congruat, hinc deducitur, quòd ille fuerit septuagesimus quintus Julianus. Si itaque huic fluenti subducas 33. vitæ Christi annos expletos, in Christi natalium annum 41. Julian. exeuntem incurres, adèque Herodis mortem anno Jul. 42. oppetitam Servatoris nativitas, uti fide certum est, in hac sententia adhuc præverteret. Secùs verò fieret, si tantùm 33. annos inceptos vitæ Redemptor attigit. Sed trigessimus hic Æ. V. annus ex aliis captibus displicet, quin Dominicæ mortis prærogativa ei conveniat. Nam præ-

præter afferenda pro anno 29. ejusdem Æræ Christiadum, in quo etiam astronomici plenilunii, & feriæ manifestus est confluxus, obest

1. Maxima antiquorum Scriptorum, uti & Patrum ac Recentiorum auctoritas non Aprili sed Martio ferè unanimi calculo Christi necem consignantium. Accedunt Martyrologia plurima, & penè universalis fidelium persuasio, ut infra docebitur.

2. Suprà Cap. II. hujus sectionis ostensum, à S. Dionisio areopagita ea ipsa die, qua mirabilis celebrata est solis obscuratio, ut tenebræ factæ sint per trihorium, seu die obitûs Redemptoris, sub vesperum horâ nona conspectam esse lunam orbe pleno refulgentem: ergo plenilunium eo die, quo obiit Dominus non tantùm cyclicè, sed etiam astronomicè contigit. Cùm itaque anno Æ. V. trigésimo tam medium, quàm verum plenilunium juxta tabulas in cœlis commissum sit non feria VI. sed V. annus iste trigésimus nequaquam convenit cum anno mortis Christi. Supputavi ex iisdem Tabellis utriusque anni veram oppositionem luminarium, & hanc Jerosolimis factam comperi anno 29. Æ. V. die 18. Martii feria VI. h. 9. 2. m. vesperi, prout notavit Areopagita ipso die prodigiosarum phæbi tenebrarum. Anno vero Æ. V. 30. vera oppositio eruitur die Aprilis sexta hor. 8. 34. m. sub vesperum feriæ V. Adstipulantur S. Augustinus, Ambrosius, Tertullianus & scriptores antiquissimi alii cum Venerabili Beda tenentes, reparationem generis humani factam esse in plenilunio, quod propriè non de cyclico, sed illò, quod in cœlis reapte committitur, intelligendum esse, quivis rerum justus arbiter censebit.

3. Non desunt authores probabiliter rati, Herodem jam anno Juliano quadragesimo primo sub finem Novembris fati cessisse. In hunc enim quoque annum die 23. Martii lunaris eclipsis Jerosolymis visibilis incidit, uti anno sequenti Juliano 42. in 13. ejusdem mensis lunæ defectio itidem in urbe sacra spectabilis incurrit. Hoc itaque caractere ea nocte, qua, ut nuper ex Josepho dictum, exusti Rabbini, in cœlis exhibitio, uterque annus Juliano 41. & 42. insignis est, atque aded mors Herodis supremo morbo conflictati post cœlesti illud & crudele Doctorum Vulcano traditorum portentum, utriusque anno citra læsionem Josephinæ chronotaxeos tribuetur. Hoc autem Herodianæ morti attributo anno Juliano 41. Christi natiuitas non poterit tardiùs consignari, quàm anno Jul. 40. exeunte, cùm fide Divina certum sit, in diebus Herodis regis natum Servatorem.

Si ergo, ut communissima tenet, & infra sect. 3. ostendetur, vita Christi in terris non est extendenda ad annos plures, quam 33. vel cæptos, vel expletos, mors ejus in 30. Æ. V. annum, seu Julianum 75. incidere nequit.

3. Hipponensis antistes serm. 154. de tempore Epiphaniæ anno 1. sequente natalem servatoris, die Dominico signat, etiam ex eo laudibus celebrans ipsum diem Dominicalem quod in illa Dominus noster JESUS gentibus corporaliter apparere fuerit dignatus. Anno Julian 41. littera E. congruebat in calend. Romano quoad bissextos corrupto à sacrificulis, ut videre est in Tab. Cap. I. hujus Sect. exhibita. Dominicalis littera F. anno 41. apposita diei Decembris 22. ostendit 25. mensis ejusdem deberi feriam IV. adeoque Epiphaniæ Januarii die 6. congrueret non ipsa Dominica, sed feria II. si proin hac in re deferre volumus magis Augustini authoritati, Christum non possumus dicere natum anno exeunte 41. Juliano, adeoque nec mortuum anno Æ. V. trigésimo seu Juliano 75.

5. Denique, quod jam insinuavi, modò dictus Æ. V. annus excluditur omnibus iis rationibus, quibus vigésimus nonus infra adstruetur.

CAPUT V.

Ostenditur duplex initium Imperii Tiberii, & quòd S. Lucas à priore annum decimum quintum ejusdem Imperatoris putarit, quando Christus erat incipiens quasi annorum triginta.

Opinio, quæ una restat, de morte Christi signanda Semini Coss. Rufo & Rubellio, seu anno 29. Æ. V. aut 47. Juliano monstri instar apparet prima fronte, utut in eam Patres & Scriptores gravissimi ac vetustissimi pleno agmine conspicerent. Ille enim ipse annus cum decimo quinto vel sexto Tiberiani Imperii convenit. Si itaque istud derivetur ab obitu Augusti Æ. V. Christi adum, anno decimo quarto, seu Juliano quinquagesimo nono die mensis Augusti 10. juxta receptissimam Chronologorum secuto, in 28. vel 29. Æ. V. incurres. Ubi ergo tempus suppetit tribus paschatis

schatis à Christo Duce Jordanis undis tincto transgendis, & à Joanne Evangelista tam luculentè assertis? Certè S. Iræneus Lugd. Galliæ Episcopus accusat Gnosticos (hæretici fuere circa medium secundum Christicolarum sæculi emergentes) quòd unum duntaxat à suscepto Baptismo prædicationis annum tribuerint Domino, libròque II. adversus hæreses ex S. Scriptura ostendit triennium à Baptismo ad mortem Christi fluxisse, & ita sermonem concludit: *Quoniam autem tria hæc paschatis tempora non sunt unus annus, omnis quilibet confitebitur.* Ergo cum tam iste, quàm PP. plurimi alii asseverent, Christum Dominum mortuum esse geminis Coss. seu anno Æ. V. vigesimo nono, dicendum erit, illi vel præcedenti vigesimo octavo, minimè convenire annum decimum quintum Tiberiani Imperii inchoati à morte Augusti, sed annum istum à D. Luca citatum fuisse deductum ab epocha alia, eà nimirum, qua Romanus Senatus Octaviano, dum invivis adhuc iste degebat, annuente, & petente ipso Tiberio contulit jus proconsulare in omnes Provincias & exercitus Romanorum, potestatemque tribuniciam, adeoque verè dici potuit in consortium Imperii ab Augusto assumptus ipse Tiberius.

Ratio prima ita sentiendi est Patrum auctoritas, quam, ubi possumus tenemur salvare. Sic autem adstruenda Tiberii Imperii duplici epocha, quarum prior auspicietur à decreta Tiberii per Romanos Senatores proconsulari & tribunitia potestate, posterior ab Augusti obitu, salvabimus illorum opinionem de Servatoris obitu geminis Coss. signando, ut ex dicendis liquebit, alias minimè salvabimus, ut ratione 6 & 7. ostendetur specificè de Tertulliano, & S. Augustino.

2. Prioris illius epochæ recepti in Augusti Imperii consortium habemus indicium in monumento apud suburbium Ancyrae reperto, quod primùm Bousbequius ex ipso lapide descripsit, deinde Schottus in-victore, ac Gruterus pag. 230. inter reliquas Inscriptiones, & ex is Emmanuel Schelstrate Diss. I. c. 2. art. 4. edidit. In eo autem monumento Cæsar Augustus Iustrum à se conditum refert *Collega Tiberio sexto Pompejo, & sexto Apullejo Consulibus.* Fuit hic duorum-sextorum annus Consularis vitæ Augusti postremus, adeoque Æ. V. Christiadam decimus quartus. Igitur Imperii in vivis adhuc existente Augusto jam confors fuit Tiberius.

3. Tacitus in suis Annalibus Tiberium Augusti filium & *Collegam Imperii* nuncupat: vivente igitur adhuc Octaviano Cælare & ipse Tiberius imperavit, adeoque à primordiis istius prioris imper-

perii anni regiminis ejus censerî poterunt. Citatus autem scriptor l. I. Annal. de Tiberio sic: *Illuc cuncta vergere* (post mortem videlicet Caii Cæsaris) *filius, Coll. ga Imperii, consors tribunitia potestatis assumitur.*

4ta. Ex Vellejo Paterculo l. 2. constat, Tiberio postulante patre ejus (Augusto videlicet, qui defuncto Caio Cæsare Tiberium ad optarat) *jus in omnes provincias & exercitus par illi, quod ipse Augustus habebat, collatum fuisse à Senatu Romano, & tribunitia potestatis consortione equatum esse Augusto*: adeoque anni Imperii Tiberii inde poterunt capere numerationis exordium.

5ta. Clemens Alexandrinus l. 1. Stromatum Tiberio annos Imperii XXII, & aliquot menses tribuit, quot annos reverà Tiberius solus post Augusti decessum è vivis imperavit, nam anno Æræ Christi adum decimo quarto die 19 Augusti immediatè successit Octaviano eadem die vivis erapto, regiménque protraxit ad Martium usque anni ejus Æ. V. trigésimum septimum. Deinde idem Clemens Alexandrinus secundum aliorum computum annos viginti sex cum semestri eidem Tiberio assignat. *Quidam, inquit l. c. Romanorum Imperatorum tempora sic describunt: Tiberius annis 26. mensibus sex, diebus novendecim.* Ergo duplex vigeat Tiberii imperii epocha ante Clementem Alexandrinum, una añorum viginti duorum, altera viginti sex, eaque non utraque à morte Augusti accersenda. Si enim ambæ fuissent concordes in exordio, juxta scriptores añorum Tiberiani Imperii, quos aliqui viginti duobus, alii annis viginti sex concludunt, illas utpote añorum numero inæquales in epilogo discordare necessum erat: atqui Tiberii obitus, adeoque imperii ejus finis à scriptoribus omnibus consignatur uno eodémque anno, videlicet Juliano octuagesimo secundo, Æ. V. trigésimo septimo, Proculo & Nigrino Coss, nullusque ostendi potest alicujus nominis Author, qui anno alio Tiberii supremum fatum signarit: dicendum ergo erit, Auctores discrepasse in Tiberiani Imperii initio. Horum enim quidam cum Clemente Alexandrino illud ab obitu deduxere Augusti, alii verò à dignitate Proconsulari collata Tiberio.

Sexta, Tertullianus à Schelstrate citatus Diff. I. c. 3. a. 2. ait, *Christum Dominum anno duodecimo Tiberii revelatum* (seu baptizatum) *anno autem decimo quinto ejusdem Tiberii cruci affixum fuisse*: Ergo

ab alio principio Tertullianus annos Imperii Tiberii derivavit, quam S. Lucas, nempe à morte Augusti prior, à dignitate verò Proconsulari posterior: aliàs manifestò Evangelistæ contrarius foret Tertullianus.

Septima, quando D. Lucas recenset anno decimo quinto Tiberii factum esse verbum Domini supra Joannem non utitur voce græca τῆς βασιλείας, quod Imperium solius Tiberii indicasset, sed τῆς ἡγεμονίας, quæ indifferens censetur ad quaecunque Imperium. Et de Pilato loquens idem Hagiographus vocabulum usurpat, ἡγεμένωτος τῶ ποντίῳ πιλάτῳ τῆς ἰουδαίας: procurante Pontio Pilato Judæam: ergo probabilissimum est, quòd D. Lucas annum illum Tiberii decimum quintum ab epocha priore desumpserit. Confirmo id testimonio Hipponensis. Sanctus hic Doctor binis locis dicit ex Evangelio, & actis Christi ostendi posse, quòd duobus geminis Coss. passus sit Dominus. Primus locus habetur L. XVIII. de civit. Dei c. 54. ubi scribit, *Apostolos suis sensibus probavisse, quòd Christus duobus geminis Coss. passus sit. Sicut Apostoli, inquit, suis etiam sensibus probaverunt*, id est vel ita senserunt, vel etiam ore id testati sunt, adeò ut traditio Apostolica de Christo sub geminorum consulatu passo exstaret. Locus alter occurrit l. II. de doctrin. Christian. c. 28. ubi S. Antistes asseverat, *id ex textu ipso actionum Christi confirmari posse.* Patet autem clarissimè è textu actionum Christi, quas texuit S. Lucas Baptismum & prædicationem Servatoris referens, neutquam probari posse Filium Dei mortuum esse *Geminis Coss.* anno videlicet Imperii Tiberii decimo quinto vel sextodecimo, si anni illi putandi veniant ab Imperio post Augusti fata inchoato: ergo dicendum est, Augustinum sensisse, quòd Evangelista annum decimum quintum Tiberici Imperii à principio alio deprompserit. Verbo ex his, & quæ in rem afferri possent pluribus aliis tam est liquidum anno decimo quinto Imperii Tiberii à morte Augusti initi non esse passum Dominum, ut nil queat esse liquidius.

Videamus modò, quo anno proconsulare illud Imperium, & potestas illi par, quam ipse habebat Augustus, ita ut hujus *Collega* Tiberius & jure dici meruerit, & publicis in monumentis à Casare Octaviano etiam dictus sit, eidem Tiberio accesserit. In Dione l. 56. de Tiberio & Germanico loquente hæc referuntur: *Tiberius & Germanicus, cui* (seu priori ut notat Antonius Pagius) *proconsulare*
erat

erat Imperium impressionem in Germaniam fecerunt. Erat hic annus *Æ. V. undecimus*, Julianus 56, quo jam ea dignitate Tiberius fulgebat, adeoque minimum triennio ante Augusti obitum illam recepit. Suetonius Cap. XXI. scribit: *petente Augusto legem per Coss. latam, ut Tiberius cum Augusto provincias communiter administraret, simulque censum ageret*, idque triennio post varonianam cladem factum memorat. Clades ea Chronologorum consensu incidit in annum *Æ. V. nonum*, Julianum quinquages. quartum: ergo anno ejus *Æ. duodecimo* Proconsulare Imperium Tiberio accrevisset. Verum cum ex Dione habeamus, quod jam anno *Æ. V. undecimo* ea dignitate munitus Tiberius Germaniam petierit, triennium illud à clade varoniana inclusivè erit putandum, ita ut annus *Æ. Christiana V. nonus* dicatur primus, & decimus *Æ. V. cladis* secundus, undecimus denique ejusdem epochæ tertius stragis varonianarum legionum. Sed quamvis etiam unius hinc anni ambiguitas subsit, utraque tamen epocha Imperii Proconsularis Tiberii sive a *Æ. V. undecimo* sive duodecimo inchoata intento meo deserviet. Annus siquidem vigesimus nonus istius *Æ. V. christiadum* Coss. Geminis indubie signatus, erit vel decimus octavus, aut nonus Imperii Tiberiani primi, quo Domi. um cruci pro nobis suffixum tenuere Patres, & Auctores antiquissimi, adeoque Christum Ducem nostrum baptizatum & revelatum credidè anno juxta Lucae Evangelium decimo quinto ejusdem Imperii Tiberii à priore epocha derivato. Porro Patrum aliqui DEI Filium mortuum dicunt anno 18. alij 19. hujus Proconsularis Imperii. Utrique nihilominus in anno Dominicæ Passionis scilicet *Æ. V. vigesimum nonum* ex integro conveniunt. nam geminorum consulatui illam unanimiter tribuunt, ut subin ostendatur. Nil proin in præsentiarum facit illa unius anni in primordiis Imperii Tiberii discrepantia.

Neque dicas, Baptismum servatoris dandum præcisè Tiberij Imperij anno decimo quinto, cum probabile admodum sit, eo ipso anno Christum Ducem voluisse tingi Jordanis undis, quo Joannes Baptista attestante Luca baptismum poenitentiae & prædicabat, & dispensabat, tertio nempe Imperij Tiberij lustro seu anno decimo quinto. cum autem triennio, & paulò amplius à baptismo recepto juxta communio- rem opinionem Dominus prædicarit, annus præcisè decimus octavus istius Tiberiani Imperij Passionis Dominicæ erit deputandus. Sed

resp. n. c. quia si post pascha anni decimi quinti prioris Imperij Tiber. Baptismum & prædicationem Christus suscepit, quatuorque, ut infra ostendetur, subin in vivis transiit paschales solennitates, non obstante baptismo labente anno Tiberii decimo quinto post pascha suscepto, deveniemus ad annum ejusdem æræ Tiber. decimum nonum cum paschate quarto, & Æ. V. anno vigesimo nono concurrentem.

Hinc autem colligitur admissa hæc proconsularis Imperij Tiberij epocha Evangelistam Lucam Patribus optimè conciliari, quod quidem, ut nuper insinuavi, vel maximè præstandum, si nullum inde inconveniens timetur, prout nil tale hic apparet, præsertim quando gravissimis insuper rationibus hæc proconsularis regiminis æra, ut isto ostensum capite, & pluribus adhuc ostendunt prælaudati Antonius Pagi & Emanuel Schelstrate, fulciri queat.

Satisfaciendum insuper est Petavii & aliorum rationibus, contententium annos Tiberici Imperij nequaquam profluere à dignitate illa proconsulari. id. Quia illa summa potestas in provincias & exercitus simpliciter nomine *Imperii* venire nequit, eò quòd adhuc esset subjecta arbitrio Augusti, eamque etiam habuerit Germanicus, quin idcirco *Imperator* nuncuparetur. Respond. cum supra ostensum sit, Tiberium, in vivis adhuc degente Octaviano, & Imperatorem, & Collegam Imperii dictum esse, claret hominis dignitatem tantam extitisse, ut jure nomen *Imperii* mereretur. Videtur etiam gratis asseri, potentiam illam fuisse Augusti arbitrio saltè penitus subjectum, tum quia Tiberius eam instructus ab ipso Augusto dictus est *Imperii Collega*. ex notione verò vocis *Collega*, & ex alijs cumulativè assumptis ad Romanum Imperium satis constat, quòd unus alteri propriè *subjectus* dici nequierit, licèt ille, qui in consortium regiminis fuerat susceptus primas aliqua ratione concederet Imperatori sese assumentis, tum quòd potestas illa proconsularis non ab Augusto, sed ad illius petitionem à Senatu Romano fuerit Tiberio collata. De Germanico nil simile constat, cum nullibi legatur ab Augusto nuncupatus *Imperii Collega*, neque ab ullo scriptorum referatur imperasse vivente Octaviano, neque etiam claris documentis probari queat, quòd Germanico obvenerit Senatùs-Consulto *ius in provincias & exercitus omnes Romani domini Augusteo par*, quo tamen Auctorum classicorum asserto ex dictis liquet Tiberium fuisse præditum.

Dicunt

Dicunt 2. Si superstite etiamnum Augusto Imperator verè dici potuit Tiberius, cur nomen hoc Cæsare mortuo illi delatum est à senatu Romano? quare illud recusavit Tiberius? Suetonio autem apto teste cap. 26. refertur: *prænomen quoque Imperatoris in vestibulo recusavit*, Tiberius videlicet, cum eidem à senatu illicò post Augusti fatum dignitas illa cum multis aliis prærogativis decerneretur. An prudenter titulum senatus conferre potuit, quem triennio, aut saltem biennio antè Tiberius jam gesserat? an hic citra notam recusare illius prænominis honorem quem antehac sibi attributum ultrò admisit? Respond. conjecturis hisce qualemcunque veri speciem præferentibus debere præponderare ipsa facta. Claret ex Inscriptione lapidari Ancyrana, ipsius Augusti ore *Collegam Imperii* nuncupatum Tiberium. Certum est, à scriptoribus Romanis adhuc in vivis agente Cæsare Augusto Tiberium dictum, & scriptum fuisse *Imperatorem*: ergo etiam indubium sit, annos Imperij Tiberiani ab illa epocha desumi potuisse in Authorum, quà sacrorum, quà profanorum lucubratis.

Cæterùm Senatus Imperatoris titulos deferre Tiberio prudenter potuit, uti Augusto ipsi ab Actiaca victoria detulerat, licèt pridem assumptos. Ostendere sic fors Senatores volebant, id munus neutiquam esse hæreditarium. Quamvis autem prænomen Imperatoris ante Octaviani obitum competeret Tiberio, non tamen congruebat soli, nunc autem uni ipsi velut antonomasticè deferebatur, cum alius Imperator non superesset. Accedit, quòd Imperatorio titulo recens confirmato novi alii jungerentur, ut *Patris Patria*, *Augusti*, quos superstite Augusto necdum Tiberius acceperat. Prudenter verò prærogativas hæc ab ipso recusatas, aut potius callidè, Suetonius docet c. 25. cunctationis Tiberianæ causas ita recensens: *Cunctandi causa erat metus undique imminentium discriminum, ut sæpe lupum tenere auribus se diceret: nam & servus Agrippa* (hunc liberius olim ab Augusto adoptatum decedente Augusto, vel Tiberii mater Livia Octaviani uxor, vel ipse Augustus occidi iusserat, ut idem Suetonius c. 22. refert) *Clemens nomine non contemnendam manum in ultionem Domini compararat, & L. Scribonius Libo Vir nobilis res novas clam moliebatur, & duplex seditio militum in Illirico, & in Germania exorta est. Flagitabant ambo exercitus multa extra ordinem, ante omnia, ut aquarentur stipendio*

*Pratoriani Germanicianis. Quidam etiam Principem detrectabant non à se datum, summâque vi Germanicum, qui tum his preerant, ad capeſſendam rempublicam perurgebant, quamquàm obſtinate reſiſtentem; Quem maximè caſum timens (Tiberius videlicet) partes ſibi, quas Senatui liberet, tuendas in republica depoſcit, quando uniuerſa ſufficere ſolus nemo poſſet, niſi cum altero, vel etiam cum pluribus. Simulavit et valetudinem, quo equiore animò Germanicus celerem ſucceſſionem, vel certè ſocietatem Principatûs operiretur. Ita Suetonius. Tacitus quoque l. i. Annal. deſcribens Tiberij moras in luſcipiendis dignitatibus à Senatu delatis iſta ſubneſcit: *Cauſa præcipua ex fomidine, ne Germanicus, in cuius manu tot legiones, immenſa ſociorum auxilia, mirus apud populum favor habere imperium, quàm expectare mallet. Ecce imperii ſine Collega à Tiberio recuſari rationes complures, easque ſingulas, meo quidem iudicio non parùm validas. Quæ etiam ex prædictis Scriptoribus deprompta oſtendunt, non fruſtraneam fuiſſe Tiberij matris Liuiæ anxietatem, ne antè conſtaret, in extremis verſari Auguſtum, quàm in urbem ipſe Tiberius advenſſet.**

Opponunt contra duplex iſtud Tiberij Imperium tertio. Quando Tiberius victor ex Germania Romam poſt biennium reſſus eſt, qui fuit annus alter à variana clade, ſeu Æ. V. undecimus, aſſerto ſuetonii cap. 20. liquet, quòd antequam ovans Tiberius in Capitolium è ſteſſeret, curu deſcenderit, ſeque præſidenti Patri (Auguſto videlicet) ad genua ſubmiſerit: ergo anno undecimo Chriſtianiæ Epochæ V. necdum fuit conſors Imperii. Quarto idem Suetonius c. 21. aſſerit, Tiberius à ſenatu lata ſententia coadminiſtratore Imperii una cum Auguſto conſtitutum in Illirium proſectum eſſe, ſtatimque ex itinere revocatum morti repente propinquante Cæſare Octaviano: ergo illo ipſo anno ad id honoris, ut cum Auguſto Collega eſſet Imperii, aſſumptus Tiberius, quo ipſe Auguſtus mortalitate exutus eſt, hoc ſiquidem haud obſcurè indicant illa Suetonii verba: *Ac non multò poſt lege per Coſſ lata (ut ſcilicet cum Auguſto Imperium teneret) in illirium proſectus eſt:* ergo iſta duplex Tiberij epocha quantuſcunque innitatur fulcris, difficultatem non enodat de anno decimo quinto Imperij Tiberij: nil enim una ab altera diſtaret ſaltem non annuo ſpatio.

Reſp.

Resp. ad 3. n. c. tum quia etiam confors Imperii suo potuit se collegæ submittere, filius nempe patri, tum & præcipuè, quia primum postea in consortium Imperij assumptus est. Docet id expressè Suetonius actum à Tiberio in urbe triumphum memorans, & cit. c. 21. subdens: *ac non multò post lege per Coss. lata, ut Provincias cum Augusto communiter administraret, simulque censum ageret, condito lustro in Illiricum profectus est.* Ad 4. resp. illud, *ac non multò post* non esse referendum ad sequentia, profectio nempe Tiberij in Illirium, sed ad antecedentia, videlicet, quod à triumpho celebrato haud notabile tempus intercesserit usque ad legem Senatûs, seu quòd ea lex condita fuerit vel ipso anno undecimo vel anno sequenti V. Æ. christiadum. Patet hoc ex iis verbis *condito lustro profectus est.* Igitur profectio illicò quidem post conditum lustrum, non autem statim à collata Tiberio Imperij dignitate suscepta est. Quòd si iustes, saltem quinquennium non intercessisse inter legem à Senatu latam, ut Tiberius simul cum Augusto imperaret, ac censum ageret, adeoque minimè à Tiberio lustratam urbem *ex acto quinquennio.* Resp. id. id nil referre: nam assumi potuit ad censuram Tiberius unacum Augusto agendam, quando id muneris jam antea soli Augusto fuerat delatum, quinquennio autem illius census ante profectioem Illiricam transacto potuit à Tiberio *condi lustrum.* 2.ò cum teste Dionel. 56. victoriæ de Dalmatis à Tiberio relatæ nuncium attulit Germanicus, ejus ergò tum Augusto, tum etiam Tiberio nomen Imperatorium atque triumphus est decretus. Contigit hoc Æ. V. anno decimo juxta Schelstrate, anno nono, si Petavium sequimur. Ergo jam annis quinque Tiberius cum Augusto imperabat, saltè eatenus, quatenus nomen Imperatoris jam à quinquennio ipsi erat à Senatu decretum, quando anno XIV. Æ. V. lustrum condidit: ergo licet inter legem Senatûs relatam à Suetonio, vi cujus etiam Collega Imperij constitutus Tiberius jus in Provincias & exercitus omnes Romanorum Augustæo par obtinuit, usque ad conditum lustrum illo anno XIV. Æ. V. non intercesserit quinquennij capedo, potuit tamen ista intercessisse inter delatam Tiberio potestatem & agendi censum & condendi lustrum. Neque huic obstat, quòd Suetonius dicat, Tiberio *lege per Coss. lata* factam potestatem administrandi provincias, ac *agendi census*: nam etiam Augustus anno Æ. V. nono aut decimo jam erat certo certius Imperator, & tamen ei à Senatu nomen Imperato-

ratorium tunc rursus decretum est: ergo licet Tiberius jam habuerit censoris munus, quando in consortium Imperii cum Augusto administrandi lege per *Coss. lata* assumptus est, pariter agendi census potestas ei per Senatum iteratò confirmari potuit.

CAPUT VI.

Ostenditur mirabilem illam Solis defectionem in Domini obitu spectatam contigisse anno vigesimo nono Æ. V. Olympiadis ducentesimæ primæ.

Certum est, miraculosam phæbi obscurationem Christo in cruce pendente à plurimis quæ judæis quæ ethnicis visam congruere debere anno imò & diei, quam chronologus morti servatoris deputarit. Diem autem illam insignitam fuisse sexta feria & plenilunio, seu paschate hebraici populi, tum Evangelistarum testimonium & Dionysii Areopagitæ aliàs adducti assertum geminum, tum communis Patrum sensus, ac scriptorum penè omnium opinio confirmat. In quem porrò Æ. V. annum naturæ illud portentum inciderit, nec Evangelistæ, nec testis de visu Areopagita expriment. Neque hic quidquam possunt Tabulæ Uranicæ ad solâ naturæ, quæ in cœlis occurrunt, referenda phænomena idoneæ claves, cum omnem naturam excedat phæbi Eclipsis proximè plenilunium spectanda. Solus Phlegon Hadriani Libertus annum illum per Olympiadas indicat. Sed is ipse citari à diversis solet diversimodè, utpote loco, ubi portenti tempus signat, à scriptoribus, qui id inde hausserunt, vel malè intellecto, vel miserè depravato. Eusebius in Chronico scribit à Phlegonte rem miraculosam consignatam esse anno IV. Olympiad. ducentesimæ secundæ. Congrueret iste Æ. V. anno 33. à Januario usque ad solstitium æstivum, anno verò Æ. V. 32. à Junio ad finem anni. Sed Africanus uno post Phlegontem sæculo florens, nam iste Hadriani ævo, ille sub Heliogabalo vixit, & suis ipse oculis Phlegonticum opus de Olympiadibus Libris XVI. teste suida con-

constans, quoddamque subin intercudit, videre potuit, atque adeo probabilius videtur, in fragmento à Syncello relato pag. 323. notat, Eclipsin à Phlegonte memoratam accidisse anno secundo Olympiadis ducentisimæ secundæ. Quod itidem Africanus scribit l. V. Τὸν χειρογράφον apud cit. Eusebium l. VIII. de demonstrat. & apud D. Hieronymum in caput IX. Danielis. Hinc Keplerus & Petavius errasse putant Eusebium in consignando anno IV. dictæ Olympiadis, cum signari debuisset annus II. Sed sciendum ab isto Africano tertii Christiadi sæculi circa annum vigesimum Scriptore vetustissimo, Olympiades non communi modo à chronologis passim adhiberi solito consignari, sed integro biennio antè illas auspiciatur. Communissima siquidem Chronographorum anno primo Olympiadis itidem primæ periodi Julianæ in Chronologia utilissimæ ac notissimæ annum tercentiesimum nonagesimum trigesimalum octavum, qui ante Æ. V. Christi erat septingentesimus septuagesimus sextus, ut apud Petavium, & alios passim videre licet, deputat. Africanus verò initium annorum Olympicorum tribuit ejusdem Julianæ periodis anno 3936, ante Æ. V. 778, quare annus secundus Olympiadis ducentisimæ secundæ methodo Africani computatæ reverà in communi sepputatione est annus IV. Olympiadis ducentisimæ primæ, qui annus incipit à solstitio æstivo periodis Julianæ 4741, seu Christiadi Æ. V. anno vigesimo octavo, & duravit in junium anni Æ. V. vigesimum nonum, seu periodis Jul. 4742. Adeoque Eclipsis portentosa à Phlegonte relata, prout illam recenset autographi Phlegontæi subin intercidentis probabilius oculatus testis Africanus, cui proin potior fides, quàm Scriptoribus aliis tempore posterioribus, quique jam perditum phlegontis volumen videre nequierunt, meritò est adhibenda, Eclipsis inquam portentosa solis reverà annum Æ. V. vigesimum nonum prærogativâ mortis Christi decorat.

Ostenditur autem ex Syncello ita, ut nuperrimè dictum, putatas ab Africano olympiades, quem etiam modum ipse Syncellus est secutus. Nimirum Scriptor ille collocat ineuntem primam olympiadem anno periodis Alexandrinæ decennio Antiochenam prævertentis, quater millesimo septingentesimo vigesimo sexto. Igitur annus primus olympiadum erat Antiochenæ periodis 4716. Ista Julianam excedit annis septingentesimo octuaginta, uti patet ex eo, quod annus primus Æ. V. Christi chronologorum omnium confessione nume-

rat annum Julianæ periodi 4714. Antiochenæ verò 5494. Proia
annus periodi Antioch. 1. pariatur cum anno periodi Julianæ 3936.
Ergo annus primus Olymp. etiam primæ juxta Africanum init à sol-
stitio æstivo anni period. Jul. ter millesimo nongentes. trigesimo sex-
to, seu biennio ante annum 3938. quo ex communi aliorum chrono-
logorum sensu ludi olympici sua accepere auspicia.

Rursus idem Syncellus ex Africano pag. 308. refert, captâ Alex-
andria inchoatam fuisse olympiadem centesimam octuagesimum o-
ctavam: ergo post solstitium æstivum ea urbs intercepta: completa
itaque erat olympias 187. & annus primus inierat centesimæ octua-
gesimæ octavæ juxta Africani temporum putandorum methodum.
Omnium chronologorum testimonio subjugata ab Augusto post A-
ctiacam victoriam Alexandria anno periodi Julianæ 4684. Huic
periodi Julianæ anno respondet olympiadis centesimæ octuagesimæ
septimæ annus III. à solstitio æstivali computandus. Itaque Africa-
ni ratio olympiades censendi biennio prævertit communiter à chro-
nologis receptam: ergo annus secundus olympiadis ducentesimæ
secundæ Africani methodo putatus, si ad passim à scriptoribus usita-
tam revocetur annum IV. exhibet olympiados ducentesimæ primæ,
qui à solstitio æstivo anni Æ. V. Christiadam vigesimi octavi
incipiens in Junio anni ejusdem Æræ vigesimi noni absolvitur, at-
que adeò portentosum illud solis deliquium à Phlegonte notatum in
annum mortis Christi geminis Coss. insignitum certo certius in-
currit.

Hanc ipsam modi Africani supputationem alius quidam secutus
est Author, anonymus ille quidem, sed vetustissimus. utpote Chro-
nicon suum ab orbe condito usque ad annum XIII. Alexandri Severi
perducens. Extat Chronicon illud apud Henricum Canisum t. II.
antiq. lect., ubi ad prædictum Alex. Severi annum sic legitur. *Sunt
omnium Olympiades usque ad annum decimum tertium Alexandri
Cæsaris Olympiades ducentæ quinquaginta tres, quæ sunt anni mille
ducenti duodecim.* Annus hic decimus tertius Severi consentienti-
bus alicujus notæ Chronographis à Martio anni Æ. V. ducentesimi
trigesimi quarti incipit, & cum anno primo Olympiadis ducentesimæ
quinquagesimæ tertiæ usque ad solstitium æstivum, ab hoc verò cum
anno secundo ejusdem Olymp. concurrat: ergo in communi suppu-
tatione duo anni deficiunt ad Olympiadem integram ducentesimam
quin-

quingagesimam tertiam, seu ut subducit ille scriptor Anonymus ad annos mille duodecim, annus enim secundus Olympiad. 253. tantum includit periodum annorum 1010. verum igitur est, quod illius Chronici Author in numerandis Olympiadibus fuerit secutus methodum Africani. Idem Anonymus l. c. addit, annum XIII Severi esse à Passione Domini ducentessimum sextum. Subtractis 205. ab anno *Æ* V. 234. Imperij Alexandri decimo tertio congruente manet ejusdem *æ*ræ annus 29. juxta mentem antiquissimi illius Chronographi morti Servatoris tribuendus. Hoc ultimum non ad scopum, quem hoc capite intendo, sed ideò annectere volui, ut incidenter notarem, etiam hunc vetustissimum scriptorem censuisse anno Geminorum Consulatum notandum esse Redemptoris obitum.

Denique Africanus apud laudatum Syncellum pag. 308. prodigiosam solis catastrophem à Phlegonte signatam dicit accidisse anno II. Olymp. 202. iterum anno IV. ejusd. Olymp. Imò Eusebius in Chronico ad annum Abrahami 2047. eclipsin illam illigavit anno III. Olymp. 202, quem morti Servatoris attribuerat assecclam in eo nactus Eminentissimum Eccles. Annalium scriptorem. Auctores autem plerique autumant, in annos ducentessimæ secundæ Olymp. irrepisse errorem typi. Sed ut notat Antonius Pagius, error is non in anno sed in ipsa Olympiade cubat. Africanus siquidem, quando annum, IV. stupendarum tenebrarum signat, eidem adscribit Olympiadem ducentessimam primam, non autem secundam. Quò enim liquidius rem gravissimam, cui similem non vidit orbis, ad posteros transmitteret, tam sua Olympiades Phlegontæus putandi methodo, quæ illam Sideris defectiõnem anno II. Olymp. 202. notat, quàm aliena vulgò à Chronologis adhibita, nimirum anno IV. Olymp. 201, mirum id factum esse naturæ portentum, lucubratis suis inseruit. Nam in vulgari numerandi ratione tempus ita apposuit. *α* *Ο*λυμπιάδος non verò *α*β *Ο*λυμπιάδος, id est anno IV. Olymp. ducentesima prima, non verò anno IV. Olymp. 202. Progressu autem temporis, ut advertit prælaudatus Ant. Pagius, ortus est error in Chronicon Eusebianum irreperens, ubi loco Olymp. ducentessimæ primæ notatur 202, quod & Africani scriptis accidit. Confirmatur id ex sæpe cit. fragm. Syncelli p. 314. Sic enim ibi loquitur Africanus. *Anni ab Adamo condito ad Christi adventum & ejus resurrectionem 5531. colliguntur: à qua temporis epocha ad Olympiadem 250. anni 192. intercurrunt.* An-

nus mundi 5531. juxta modum Alexandrinæ supputationis, quam sequitur Africanus mense Martio anni Æ. V. vigesimo nono absolvitur, quo nempe anno Auctor iste Christum sub Coss Geminorum passum docuit. Annus autem hic Æ. V. respondet IV. Olymp. 201. usque ad solstitium æstivum, inde incipit 1. Olymp. 202. Adde illi annos 192. completas videlicet Olympiades 48. conflabitur Olympiadis 249. annus IV. adeoque in Junio inierit Olympiadis 250 annus I., ut testatur Africanus: ergo methodo passim usitata etiam ipse loco cit. Olympiades numerat, alias à Passione Christi seu anno Æ. V. 29. usque ad annum I. Olymp. 250. non 192, sed tantum 190. anni intercederent. Olympiados siquidem ducentesimæ quinquagesimæ annus I. in computatione Olympica Africano propria coincidit cum anno Æ. V. 219. Inde deductis 29. relinquuntur 190. Verum sic esse intelligendum rursus liquet ex Syncello p. 212. ubi ait, initium Olympiad. 250 incidere in consulatum Severiani Grati, & Seleuci, cui congruit annus Æ. V. 221. Ergo Africanus, quando de Phlegontæa eclipsi modo sibi proprio loquitur, eam anno II. Olymp. 202. factam scribit, cum verò communi putandarum Olympiadum methodo incedit, illam præcedentis Olymp. 201. anno IV. illigat.

Ultimo loco formari potest hic Syllogismus. Miraculosa solis defectio indubiè contigit feriâ VI. & die lunæ plenæ: prius est Evangelica veritas, cum in parasceve sabbati ab omnibus 4. Evangelistis mortuus dicatur Dominus Jesus, posterius fidei habetur proximum, ut cum PP. testatur venerab. Beda, & ipse S. Dionysius Areop. (vid. cap. II. hujus sect.) sed nullus annus ex illis, qui tribui possunt Servatoris morti, quos supra retulimus, nullus inquam annus sibi vindicat duos feriâ VI. & Plenilunii characteres in unam, eandemque diem confluentes, excepto anno æræ V. Christianæ vigesimo nono, ergo nullo alio, quam isto portentosa illa eclipsi contigit. Major propositio claret. Minor constat ex inspectione tabellæ sub finem c. 3. positæ, & ex c. quarto ostendente annos 33. & multò magis 36. Æ. V. licet prædictæ duæ temporum notæ in eandem illorum annorum diem confluant, esse tamen idcirco inutiles, quia natales Redemptoris post Herodis interitum, contra luculentum Matthæi testimonium in diebus Herodis natum Christum asserens, necessaria consecutione deberent consignare, cum etiam illorum, qui pro iis annis præsertim trigesimo tertio stant, persuasione non sit ad plures vel pauciores
annos

annos extendenda Domini vita, quam ad triginta tres vel captos, vel expletos,

CAPUT VII.

*Ostenditur æquinoctium vernum minimè ob-
stare, quò minus anno Æ. V. vigesimo nono die decima
octava Martii passus, & mortuus dici queat Dominus,
aut celebratum eo tempore Pascha
Judæorum.*

IN veteri Testamento sæpius à Deo præceptum fuit Judaico populo, ut primi mensis die decimo quarto plenilunium antecedente, nam hoc nuncupatur dies decimus quintus, phase seu pascha suum celebrarent, comedendo post exterminatum è domibus omne fermentum vesperi agnum paschalem Domini pro nobis aliquando immolandi typum. Quamvis autem S. Scriptura lunationem, diem videlicet mensis primi lunaris XIV. suo in præcepto clarè indicet, non tamen illa explicat, quisnam inter menses anni lunares primus haberi debeat. Verùm mos Judæorum à Josepho & Philone ejusdem nationis Scriptoribus relatus erat, ut ille anni diceretur lunaris mensis primus, cujus luna XIV. vel in ipsum Æquinoctium incidere, vel illud proximè sequeretur. Prior horum annorum l. III. Orig. c. 10. ita scribit: *Mense verò Xanthico qui apud nos est Nisan, & anni caput est, lunà decima quarta sole in arietem ingresso Phase agitur.* Alter verò l. de vita Moylis hunc in modum loquitur: *Hoc ipso mense (Nisan) circa decimam quartam diem, cum plenus jam orbis lune futurus est, paschatis solenne celebratur.* Ubi tamen Scriptor posterior haud docet, qua ratione æquinoctii respectu sese habere debeat mensis ille Nisan sacri apud Judæos anni caput. Si anno Æ. V. vigesimo nono, passioni Dominicæ, ut infra videbimus à PP. & antiquissimis authoribus deputato observatur, est ille Judaicus de celebrando Paschali festo mos, ut scilicet phase fieret lunà XIV, sole arietem ingresso, expectari illo anno debuit Aprilis dies decimus sextus. Isto enim die luna plena in cœlis commissa

est circa horam à meridie vigesimam primam, seu horam nona matutina diei decimæ septimæ. Hanc autem in diem incurrebat feria I. proin annus iste clarè fuisset ineptus, cui mors Christi tribueretur, cum hæc in fer. VI. ex Evangelica veritate reponenda sit.

Probabilissimum autem est, Hebræos quidem ut plurimum, non tamen semper & universim illi fuisse canoni adstrictos, aut eo usos, ut scilicet illum mensem primum è legis præscripto suo paschati deputarent, cujus luna XIV. in strictissimè dictum æquinoctium incideret, aut proximè illud sequeretur, sed illum quoque mensem primum, aut *Nisan* censerent, cui æquinoctium latius nonnihil acceptum adhuc aptè congrueret, & id fors ideò, ne quandoque nimium dilata paschatis solennitate ægrius satisfacerent præcepto alteri, itidem in veteri lege ipsis præscripto, ut videlicet primitias frugum in pentecoste seu quinquagesimo à paschate die Deo offerrent. In Palæstina etenim teste Sigonio de rebus Judæorum sub finem Martii jam absolvebatur messis agrorum frumentaria. Id certum nullam Æquinoctii in SS. paginis, dum phase agendi tempus præscribitur, fieri explicitam mentionem. Quòd si Judæi illius quoque in digerendo mense *Nisan* curam habuere, ut eorum contribules Josephus & Philo testantur, nullatenus potest efficaciter probari, æquinoctium ab iis in sensu astronomico seu rigoroso fuisse accipiendum, saltem ex mandato divino, sed solùm in sensu quopiam latiore seu tali, quo indicatur diei, & noctis æqua partitio seu ille anni cardo, quo in vere solis mora supra Horizontem ubique locorum æqualis est intra diem naturalem planetæ illius infra finitorem existentia.

Contendo autem anno vigesimo nono Æræ V. Christi adum, quando die decima septima Martii luna XIV. sub vesperum celebrata est, incidisse æquinoctium sensu hoc latiore acceptum. Illa siquidem die ob solis refractionem antiquitus ignoram, & à binis circiter sæculis à cultiore jam astronomia detectam, limbus solaris ortivus & occiduus Jerosolymitanus Horizonta duodecim horis tenuit, atque adeò ibidem æquinoctium seu diem æqualem nocti verè constituit. En rationem Uranies cultoribus evidentem.

Verum seu astronomicum æquinoctium, aut ingressus centri solaris in arietis principium anno Æ. V. 29. juxta Hirii Tabulas eruitur die Martii circa mediam noctem. Die ergo ejus mensis decima septima solis centrum occidens distabat à verna intersectione die-

diebus quinque, sex horis. Tribuendo itaque in æquinoctiis motum declinationis istius planetæ diurnum 23. m. $\frac{1}{2}$. tunc solis declinatio austrina erat 2. gr. 3. min. proximè. Altitudo poli Jerosolymitici est grad. 31. min. $38\frac{1}{2}$. Refractio sideris horizontalis juxta celebriorum astronomorum placita æquat minuta 33. & dimidium. Cum hisce proin elementis in Triangulo spherico dantur austrina declinatio solis quadrante aucta seu 92. gr. 3. m. latitud. Urbis sanctæ 31. $38\frac{1}{2}$. complementum ad circuli quadrantem, seu 58. $21\frac{1}{2}$. & centri solis, occumbentis apparenter, vera distantia à vertice, seu *Zenith* 90. gr. 33. m. $\frac{1}{2}$. & invenitur Trigonometriæ adminiculo angulus horarius, seu isti phæbi à vertice distantia oppositus 89. gr. 40. m. quibus in tempore respondent 5. horæ 58. m. 40. s. limbus autem solaris ortivus seu postremus 2. m. 20. s. tardius ibidem visus fuerit occumbere, adeoque hora 6. vespertina 1. min. Pro definiendo ortu apparenti limbi occidui seu præcedentis assumitur in operatione Trigonometrica seu resolutione trianguli spherici eadem, quæ prius tum Poli Jerosolymitani, tum centri solaris distantia à *Zenith*, hujus verò à polo elongatio 11. min. 45. sec. major (augmentum id est declinationis solis austrinæ horis duodecim respondens) & æqualis 92. gr. 14. m. 45. s. atque inde resultat in polo angulus horarius 89. gr. 17. m. Ortum ergo centrum solis Jerosolymis die 17. Martii hor. 6. 2. m. 52. sec. at verò limbus ejus præcedens hor. 6. 0. m. 32. s. Permanentia ergo disci solaris supra finitorem die lunæ decimæ quartæ in paralello Jerosolymitano anno Illo 29. *Æ. V.* fuit paulò major dimidio die: ergo æquinoctium, prout appellat diem nocti æqualem nil obstitit, quò minus luna XIV. in eundem diem Martii decimum septimum incurrens habita fuerit pro decima quarta paschali. *Q. e. o.*

Ut æquinoctii rigorosè seu in sensu Astronomico accepti, quatenus dicit centri solaris verum ingressum in Zodiaci primordium, præcisam tempus innotescat vel opus est curatissimis motuum cœlestium Tabulis, quæ ingressum illum pro certo meridiano definiant, vel si cognitio ejus observatione siderali sit elicienda, exactè oportet nôsse loci, quo observatur, latitudinem, & exquisitis organis captum esse pro certa temporis differentia planetæ altitudinem. Unde autem quis credibile reddat, hebræis suppetiisse tam curatas Tabellas, vel organa tam exquisitè elaborata, quò id præ-

præstarent? Ptolemæus veterum astronomorum facillè princeps, qui cum Geographia rem sideream insigniter illustravit, altero Christi sæculo florens, omni sua scientiâ, solertiâ, ac machinis siderum observationi paratis efficere non valuit, ne in definiendis astrorum quorundam situ & locorum plurium latitudine binos omnino gradus à scopo abluderet. An Rabbinii Hebræorum non potuere tantundem hallucinari? certè peritia, & industriâ rei sidereæ ac Geographicæ multùm illi quidem haud gravatè concedent Ptolemæo? neutiquam proin supponendum ab iis, quibus primi mensis constituendi cura erat apud Judæos demandata, tam expeditè & ad *accuribatam* definiiri potuisse verum ingressum solis in Arietem, sed verosimiliter potius arguendum, ab ipsis attentum fuisse æquinoctium, prout facillè cadebat sub sensum, scilicet latius sumptum, quando sol verno tempore dies reddit noctibus æquales, quod ex horologiis discerni valebat, præsertim cum nullibi in SS. Paginis ipsis fuerit mentio ingesta de æquinoctio rigorosè & astronomicè accepto.

Nullus, ut opinor, à populo Hebraico, majorem jure expectet accuratorem in definiendo æquinoctio lunæ XIV. primi mensis præfixo termino, quàm subin orthodoxa Christi Ecclesia in Nicæna Synodo à suis requisivit, ut ritè Christianum Pascha agerent. Huic rectè celebrando à congregatis Patribus editum scimus Canonem, quo in celebranda solennitate Paschali fideles jubentur lunam decimam quartam attendere ipsa die vigesima prima Martii (æquinoctio hæc erat deputata) vel alia, quæ proxima ab æquinoctio sequitur, occurrentem. In reformatione Calendarii Juliani à Gregorio XIII. sub finem sæculi decimi sexti christiadum suscepta, elisis, ut opus erat, ejus Calendarii erroribus, qui ob luminarium motus paulò alios, quàm olim suppositi & assumpti fuerunt, paulatim obrepserant, confirmatus est Nicænus Canon, subque relictus vigori, & æquinoctium vernum, quod in coelis spectatur, exemptis decem diebus iterum ad vigesimam primam Martii revocatum, sed videlicet æquinoctio itidem ecclesiastico olim attributam. Jam verò haud difficulter astronomia hodierna ostendet, diem hanc Martii vigesimam primam jugiter æquinoctio sacro in Christi Ecclesia dicatam posse distare quinque omnino dierum spatio à vero ingressu centri solis in arietem. Si ergo etiam eo casu prædictæ inter utrumque æquinoctium differentia ritè tamen & legitime luna XIV. in diem Martij 21. incurrens à

fide

fidelibus habebitur, quis Judæis vitio verterit, quòd quartam decimam lunam tantundem ab illo solis in Zodiaci principium introitu diffitam phasi suo deputarint, cum illi neque Canonem, neque præceptum ullum primi mensis ad unam diem adstringendi uspiam acceperint?

Quòd illud dierum quinque discrimen ex astronomicis rationibus pateat, supponendum 1.ò locum Solis è tellure spectatum nulli alteri subiacere inæqualitati, quam illi, quæ oritur ex phæbi orbita terræ nostræ excentrica. Ea enim æquinoctiorum præcessio, & retardatio, de qua multa Clavius in explicatione Calendarii Gregoriani, jam dudum cum omnibus fictitiis epicyclis in cultiore scientia sideræ exolevit. Porrò hujus anomalix, quam orbis phæbi excentricus telluri inducit, æquatio ad duos penè gradus, ubi maxima occurrit, comperta est ascendere. Suis in tabb. Hirius illam definit 1. gr. 55. m. 40. f. Paulò majorem facit Ricciolius & alii. Atque adeò duos ferè dies *verus* solis in punctum vernæ sectionis seu arietis principium illapsus *medium* prævertere, aut subsequi potest: dicta namque æquatio longitudini mediæ solari jam addenda, aliis subducenda est. Id cognoscitur per Apogæi distantiam à sole in principio arietis posito. Si hæc fuerit trium circiter signorum, demenda erit æquatio illa maxima, ut è loco medio planetæ *verus* resultet, si verò novem proximè, addenda veniet. Apogæum solaris orbitæ punctum illud dicitur, quod omnium maximè à terrigenis recedit. Non eodem illud semper loco hæret, sed lentissimè incedit juxta seriem signorum Zodiaci. unum min. primum cum binis secundis testudineæ huic lationi Hirius tribuit. Adeoque integrum sæculum gradum unum, min. 42. & sesqui deposcet. Facto ex ejus Authoris tabellis calculo liquebit, circa annum Christianæ æræ 1280. Apogæum istud consticisse ad cancri initium, adeoque secundum seriem signorum abfuisse novem signis à principio arietis, tunc proin reposcebat maximam æquationem additivam, qualocus solis medius ad verum reduceretur. Transactis inde annis circiter decem mille quadringentis octuaginta idem apogæum à cancro in capricornum recedet, ac proin tunc, si tam diu mundus steterit, tribus signis ab arietis primordio elongabitur, videlicet circa annum *Æ. V.* christiadum 11760. atque exiget æquationem maximam loco medio solis subtractivam.

Suppono 2. *Æquinoctium etiam medium*, quantumvis celo responderit anni solaris tropici medii, à reformatorebus calendarii Juliani assumpta quantitas dierum 365. horarum 5. minorum 49. secundorum 12. & in usu politico intercalandi statis temporibus forma, talis videlicet, ut intra Terraeteridem seu quadringentorum annorum spatium, ipsi anni centesimi tres fierent communes, quadringentesimus verò bissextilis, ut mos fert apud Juliani calendarii affectas, qui omnes centesimos intercalare solent. Suppono inquam 2. non posse istud æquinoctium medium compingi intra unius diei angustias, sed triduum illud deposcet. Nimirum in usu politico, quinque illæ horæ cum minutis, quibus annum civilem dierum 365. tropici anni medii solaris quantitas excedit, anno communi ommissæ, bissextili verò per insertionem diei integræ rursus abundè compensatæ, illam tridui latitudinem exigunt, ut rem periclitanti fiet manifestum.

Suppono 3. Reformationis tempore æquinoctium vernum elisis decem è Juliano calendario diebus revocatum esse ad diem 21. Martii, quæ olim in synodo Nicæna æquinoctio Ecclesiastico dies fuerat deputata. Viri nimirum Uranicæ scientiæ peritissimi à summo pontifice Gregorio XIII. in Urbem reformandi veteris calendarii ergo è variis Christiani orbis provinciis evocati, observârunt omni industria illum solis centri in punctum interfectionis vernæ, seu principium arietis vernum ingressum, indeque collegerint expuncta illa decem dierum anticipatione futurum, ut sedi suæ seu vigesimæ primæ Martii verum æquinoctium restitueretur. Quoniam autem æquatio medii loci solaris ferè maxima tunc erat, & additiva, si verum æquinoctium in diem 21. dicti mensis incurrebat, necesse erat æquinoctium medium in cælis contigisse die Martii vigesima tertia. Ergo propter illam, de qua supposito 2. tridui evagationem, facta reformatione statim intra primam tetraeteridem, seu ab anno æræ Christianæ, 1600. ad annum ejusdem æræ 2000. contingere debet, ut medium æquinoctium in Martii diem 22. & 24. aliquoties incidat. Periodo autem quater mille annorum transacta, si ea sit solaris anni tropici medii quantitas, æquinoctia media non tantum ad eosdem dies, sed & dierum horas & minuta perfectè, ut patet, restituentur. His autem suppositis circa annum Christi 11760. quando capricorni initium ab apogæo occupabitur, adeoque maxima æquatio solis loco medio

medio competet subtractiva, si ob illam tridui capedinem æquinoctium medium in diem 24. Martii, ut omnibus tetractidibus fieri aliquoties necesse est, incurrit, verum æquinoctium diem ejusdem mensis 26. exiget, quæ à die Ecclesiastico deputata æquinoctio, seu 21. Martii diebus omnino quinque removetur. Et tamen juxta præscriptos à Nicæna Synodo, & in Calendarii veteris castigatione confirmatos de Christiano celebrando Paschate Canones luna XIV. in diem Martii 21. incidens esse debet Paschalis, atque Dominica, etiam altera die sequente, agetur in Ecclesia Catholica solenne festum resurrectionis Domini. Demonstratum proin manet, Hebræos anno æræ vulg. Christi 29. lunam decimam quartam die 17. Martii tunc occurrentem suo *phase* deputantes, non longius aberrasse ab æquinoctio, seu mense primo veteri in lege ipsis præscripto, quam inde post plurima sæcula, si tamdiu mundus duraverit, ipsi Christiani à vero æquinoctio verno distabunt, etiam post reformationem Calendarii tanto studio à viris in re astronomica peritissimis susceptum.

Præterea Epiphaniij testimonio habemus epistolâ 8 à Judæis sæpius in paschate celebrando præventum æquinoctium. Potuit ergo id quoque contigisse anno Æ. V. vigesimo nono, præsertim cùm luna decima quarta in diem Martij 17. illapsa nil sensibile ab æquinoctio verno distaret, seu ab eo anni cardine, quo sol diem nocti æquat.

Statutum scimus octavo Apostolorum canone, ne pascha à christicolis agatur ante æquinoctium. Illud collectio Conciliorum Regia Parisiis in lucem edita ao. 1644. ita refert: *si quis Episcopus, aut Presbyter, aut Diaconus sanctum pascha dsem ante vernale æquinoctium cum Judæis celebraverit, abjiciatur*: ergo signum est, quod æræ christiadum sæculo primo Hebræi æquinoctium in strictiore videlicet sensu acceptum, seu pro ingressu centri solis in principium arietis, pascha suum quandoque celebrârunt: id ergo etiam anno mortis Dominicæ fieri potuit. Dico *quandoque*, nempe tunc, quando luna XIV. non longè aberat à verna intersectione phæbus, uti contigit anno Æ. V. vigesimo nono. Eo enim tempore nullus, nisi melioris notæ Uranicis tabulis instructus, vel subtiliorum observationum siderearum peritus advertere poterat ante æquinoctium pascha celebrari. Nam quod universim, vel saltèm potissimis vicibus

Hebræi suum phase ita anticiparint, non apparet verosimile, imò oppositum liquidò colligitur è geminis paschatis Judaicis aliàs relatis ex Josepho, in illis siquidem luna XIV. paschalis occurrit multò post ingressum solis in arietem.

Dicta hæcenus affatim, ni fallor, ostendunt, nil obstare vernale æquinoctium. quin anno Æ. V. vigesimo nono die Martii decima octava mortuus dici queat servator, aut Judæorum pascha tunc celebratum. Capite autem sequenti ea magis firmabuntur, ostendendo obitum Domini in eum reverà annum incurrisse neutiquam die 25. Martii, ne contra PP. opinionem & receptum populi Judaici morem dicere oporteat, hebræorum pascha actum esse eo anno non lunà XIV, sed XXII. contra expressam veteris Instrumenti legem, sed ejusdem mensis die decimo octavo. Sit itaque

CAPUT VIII.

Ostenditur tum auctoritate, tum ratione, Redemptoris nostri mortem incidisse in annum Æ. V. 29, quo Romæ Coss. erant duo Gemini Fusius & Rubellius, & juxta meam conditi mundi Chronotaxin censebatur annus 4029, dies verò Martii decimus octavus, periodi Julianæ 4743.

Julianus verò annus 74.

Incipio ab auctoritate maxima, quæ pro isto Æ. V. anno 29. consulatu Geminorum insigni militat. Tertullianus libro adversus Judæos ita scribit *Tiberii decimo quinto anno imperii passus est Christus annos habens 33.* (sic enim legit D. Hieronymus in c. 9. Danielis, & non 30. ut habetur in Tertulliani operibus impressis) *qua passio perfecta est sub Tiberio Casare Coss. Rubellio Gemino, & Fusio Gemino, mense Martio temporibus pasche die 8. Cal. Aprilis die 1. Azymorum.* Ubi notandum, *ty die prima Azymorum* probabiliùs tantùm intelligendum esse de advenis Jerosolymas ad pascha confluentibus. Hi siquidem agnum pridie seu feria V. jam comederant, uti & ipse Dominus è Galilæa oriundus. Urbis enim sacræ indigenæ, scribæ præsertim, Pharisei & pontifices sub vesperum fer. VI. qua

qua in ara crucis immolatus est verus agnus claro, ut mihi videtur, Joannis testimonio *Phase* egerunt, adeoque illorum respectu dies Azyzorum prima in Sabbatum incurrit. Vid. Joannes Harduinus de supremo Christi paschate. Ubi docet Galilæos Jerosolymis solitos fuisse distincto die agere pascha, quam id celebrarent Judæi, diem autem primum Azyzorum Galilæis in urbe sacra non fuisse festum, uti erat dies 1. Azyzorum ipsis Judæis solennis. Clemens Alexandrinus l. 1. Stromatum ita loquitur: *decimo quinto ergo anno Tiberii & decimo quinto Augusti sic implentur triginta anni usque ad tempus quo passus est.* Annus porro XV. Tiberii, à posteriore nempe Epochâ Imperii illius numeratus, erat notatus Geminorum Coss. igitur & Clemens Alex. Passionem Dominicam his Coss. signat, in eo tamen iste Author errasse censendus est, quod unum duntaxat prædicationis annum Domino tribuerit annos vitæ Christi ad solos triginta adstringens.

Julius Africanus Clementi Alexandrino contemporaneus in Commentar. D. Hieronymi ad caput 9. Danielis. *Anno decimo quinto Tiberii Cesaris, quando passus est Christus.* qui ut modò dictum, erat annus consulatu duorum Geminorum notatus. Annos autem Tiberianos à morte Augusti auspiciatum esse claret, alias contra D. Lucæ assertum auctor hic dicendus esset sensisse eodem anno mortuum Christum, quo fuerat baptizatus.

Anonymus, de quo alias, apud Henricum Canisium Tom. 2. antiq. lect. sub Alexandro Severo florens sic scripsit: *A generatione Christi usque ad passionem ejus anni triginta, & à passione ejus usque in hunc annum, qui XIII. Alexandri anni ducenti sex.* Annus autem decimus tertius Alexandri est Æ. V. annus 234, ablati hinc 205. restat annus Æ. V. 29. Passioni Dominicæ ab Anonymo attributus.

Lactantius Firmianus Crispi filii M. Constantini instructor l. IV. de vera sapientia sic loquitur: *Herodes fuit sub Imperio Tiberii Cesaris, cujus anno decimo quinto, id est, duobus Geminis Coss. ante diem 7. calend. April. Judæi Christum cruci affixerunt.*

Antiquissimus Catalogus tempore Liberii Papæ conscriptus, in proëmio hæc notat: *Imperante Tiberio Casare passus est Dominus noster JEsu Christus duobus Geminis Coss. 8. Calend. April.*

D. Augustinus l. XVIII. de civit. Dei c. 54. hoc modo fatetur:

mortuus est ergo Christus duobus geminis Coss. 8. Calend. April. resurrexit tertia die, sicut Apostoli suis etiam sensibus probaverunt.

Severus Sulpitius D. Martini Turonensis discipulus, qui historiam suam ab origine rerum usque ad consulatum Stiliconis, seu Æ. V. annum 400. protraxit l. II. asserit, *Dominum Crucifixum esse Fusio gemino & Rubellio gemino.*

Victorius Aquitanus Canonem suum paschalem hisce verbis auspiciatur: *Crucifixio Christi duobus geminis Rufino & Rubellio. Cui consentit Prosper itidem Aquitanus.*

Fasti sub nomine Idatii à Sirmondo & Labbeo editi ista posteritati consignarunt: *Ruso & Rubellione his Coss. passus est Christus die decimo Cal. April. & resurrexit octavo Calend. eadem.* Idatius porro Galleciæ Episcopus chronicon texuit usque ad annum Christi 467.

Antiqui consulum catalogi apud Cuspinianum in commentario habent: *passum esse Dominum Jesum Christum Coss. duobus geminis.*

In auctario Chronici S. Prosperi dicitur: *usitatio traditio habet Dominum nostrum decimo quinto anno Tiberii Caesaris duobus geminis Coss. crucifixum.* Huic quidem traditioni ipse non subscribit ob decimum quintum Imperii Tiberii annum, quo D. Lucas Dominum Baptizatum perhibet, videlicet in eo deceptus, quod non distinxerit duplicem annorum Tiberii Epocham, quod & alios amovit ab opinione inter patres & vetustos Scriptores receptissima, quemadmodum etiam D. Prosper testatur.

Apud S. Irenæum Henschenio teste Tom. I. Apr. l. 2. c. 28. hæc extant: *Passus Christus sub Pontio Pilato anno decimo quinto Imperii Tiberii Caesaris sub consulatu Rusi, & Rubellionis.*

Georgius Cedrenus historicus græcus, *exactius, ait, tempus salutaris istius supplicii à Romanis est notatum evenisse nimirum Geminis Coss.*

Hæc & plura alia vetustissimorum Scriptorum & plurium Patrum testimonia in Pagio, Schelstrate, Henschenio, Gravefonio fusè deducta maximam utique auctoritatem, & momentum conciliat opinioni docenti Æ. V. anno 29. sub consulatu Geminorum passum & mortuum esse Dominum. Certè nulla alia adducere pro se potest non dicam tot testium omni exceptione majorum numerum, sed nec denam fortè hujus numeri partem, si præterea in censum veniant suffragia plurima, & ipsa deductivè saltem pro dicto anno militancia, quæ asserunt

serunt mense Martio in cruce Dominum JESUM expirasse. Etenim anni Æ. V. 30. & 33. qui apti forent, ut Christi morte decorarentur, utpote characteribus binis sextæ feriæ & lunæ plenæ in eandem diem confluentium insigniti non Martium sed Aprilem signant, contra torrentem scriptorum unanimi calculo pro Martio stantium. Si ergo reliqua quoque cap. IV. istius sect. allata nil obstarent prædictis annis 30. & 33. Æ. V. hæc tanta authoritas plurimum ipsis obesset. En iterum quanta ea sit.

Hippolytus Portuensis Episcopus inclytus sub Alexandro Christi Martyr, sic in canone paschali marmoreæ basi inciso, & in Bibliotheca vaticana una cum vetustissima Divi statua asservato. *Passio Domini 8. Calend. April. fer. VI.*

D. Anselmus l. III. de imagine mundi c. 17. qui, inquit, *Evangelium diligenter legerit, Dominum non octavo, sed decimo Cal. April. passum videbit.*

Vetustius occidentalis Ecclesiæ Martyrologium D. Hieronymo attributum à Cassiodoro, Beda, Walfrido Notkero & aliis, à D. Gregorio descriptum, ab Adone laudatum, & nuper asserto Emmanuelis Schelstrate in lucem editum, ita sentit: *Octavo Cal. April. in Hierosolym Dominus JESUS Christus crucifixus est.*

Martyrologium aliud sub finem octavi Christiæ sæculi caractere Anglico exaratum apud Henschenium die 25. Martii ita annunciat: *8. Cal. April. Hierosolymis Dominus crucifixus est.*

Venerabilis Beda l. de ratione tempor. c. 25. sic fatur: quod 8. *Calend. April. crucifix. 6. Cal. April. resurrexerit, multorum latè Doctorem constat sententia vulgatum.*

Codex M. S. apud Cardinalem Casanate Beneventi caractere Longobardico anno Christi 812. conscriptus præfixum gerit calendarium, in quo legitur: *8. Cal. April. Dominus crucifixus est, & conceptus.*

M. S. Martyrologium Reginae Sueciæ circa medium sæculi noni compilatum idem his verbis testatur: *8. Cal. April. Hierosolyma Dominus crucifixus est.*

Antiquum octingentorum annorum calendarium codici Palatino 485. præpositum ita refert. *8. Cal. Dominicus crucifixus est.*

Anastasius Bibliothecar. in Histor. *Passus est, inquit, in Jerusalem pro nobis salutarem Passionem 8. calendas Apriles.*

Otin-

Octingentorum annorum Codici Vaticano, qui continet Sacramentarium Gregorij M. præfigitur breve Martyrologium, ubi ad diem 8. Cal. April. inseritur: *Annuunciatio, Conceptio & Passio Domini.*

Calendarium Attrebatense anno octingentes. vigesimo sexto conscriptum, & à Luca Acherio t. X. spicileg. editum sic ponit: 8. Cal. April. *Conceptio Christi, & Passio Domini.*

Denique viginti Martyrologia M. SS. quæ suis ipse oculis usurpavit Henschenius in variis Europæ Archivis asservata, veritatem istam de passio in Martio Redemptore confirmant, planèque elidunt Tostati, Ricciolii, Grandamici & aliorum Recentiorum sententiam Christum Aprili mense passum asserere, & initio quidem non sine censura ausam, utpote contrariam tantorum ac tam vetustorum scriptorum multitudini, ac communi fidelium persuasioni.

Ratione verò annus Æ. V. vigesimus nonus Æ. M. 4029. vivificæ Redemptoris morti dicendus ita stabilitur. 10. Annus ille pro se characteres habet feriæ VI, & Plenilunii tam medij, quàm veri in eandem diem, videlicet Martij decimam octavam citra omne dubium confluentes, neque isti anno & mensis diei quidpiam obstat, quo minus in illis generis humani Reparator mortuus dici queat: non anni Imperij Tiberij Cæsaris à D. Luca, cum Dux populi baptizaretur, notati, non mirabilis solis defectio, attonito orbe visa in crucem suffixo Domino, non æquinoctium seu luna XIV. primo mensi, quod paschalis evadat, congruere iussa, nec quidquam aliud, quod solidè contra opinionem istam objici queat, contra verò annis reliquis Æ. V. ubi duplicis characteris antè dicti confluxus cernitur, multa repugnant in superioribus adducta: igitur annus Epochæ communis christi dum vigesimus nonus, Æ. M. 4029. & nullus alius obitu Regis gloriæ immortalis erit decorandus.

20. Vaticinium de LXX. hebdomadis abbreviatis Danieli factum juxta melioris notæ Chronologos & ostensa cap. VI. sect. primæ exordium seu exitum sermonis ut iterum readificetur Jerusalem sumpsit ab anno VII. Artaxerxis. Annum alterum Cyri Regni Chaldaici eadem sectione cap. V. ostendi esse Æ. M. 3466. & ante Æ. V. 535. Canon Mathematicus à Ptolemæo compilatus de annis Imperij Regum Persarum Cyro in Babylonia etiam regnanti tribuit annos octo, totidem Cambyli, Dario Histaspidae triginta sex, Xerxi viginti,

ti, qui in unum conflati, summam exhibent annorum septuaginta duorum, si istam unitate imminutam anno Æ. M. 3465, quia Cyrus tunc numerabat annum alterum regni sui Chaldaici, adjunxeris, in primordia regiminis Artaxerxis Longimani incurres, seu in annum Æ. M. 3536. Ergo annus septimus Artaxerxis, quo contigit, *exitus sermonis, ut iterum adificetur Jerusalem* fuit Æ. M. annus 3542. Dicit autem S. Scriptura Daniel. IX. 25. *Ab exitu sermonis, ut iterum adificetur Jerusalem usque ad Christum Ducem hebdomades septem, & hebdomades sexaginta duaerunt*, seu usque ad Baptismum Christi, sub quo coelitus populi Dux declaratus est, Spiritu divino in forma columbæ supra ipsum delapso, & voce Patris audita: *hic est filius meus dilectus, in quo mihi complacui*. Matth. III. 17. unversim fluent hebdomadæ sexaginta novem, cyclo annorum 483. inclusæ. his proin anno labenti septimo Artaxerxis seu Æ. M. 3542. junctis, obtinetur annus Baptismatis Domini 4025. seu post Æ. V. vigesimus quintus. Subnectit sacer textus. *Confirmabit autem pactum multis hebdomada una, & in dimidio hebdomadis deficiet hostia*, in morte scilicet Christi Ducis, quando velum templi scissum est. Hebdomadæ dimidium, septennii scilicet, æquatur tribus & sesquianno, quos si adjeceris Baptismo Christi in Septembri, ut sectione tertia probabo, suscepto in annum Æ. M. 4029. Æ. V. 29. à trimestri cœptum incurres,

36. Si Dominica Passio ad annum Æ. V. 29. referatur, Julianum nempe 74. cum postea ostendam Servatorem in his terris vixisse annis triginta tribus cum trimestri, natales ejus in finem anni Juliani 40 incident. Littera Dominicalis istius in Calendario Julij Cæsaris turbato ex præpostera Mystrarum intercalatione harum litterarum, & nondum restituto in integrum ordine, ut patet ex tab. calci primi capituli hujus sect. adjunctâ, littera inquam Dominicalis erat G. anni vero sequentis Juliani 41. F. quæ diei VI. Januarij apposita confirmat illud, quod Augustinus docuit serm. 154. de tempore, nempe annum primum à virgineo partu sextâ Januarij seu in Epiphania Domini fuisse die Dominicali insignem, & idcirco etiam Dominicæ diem laudibus extollit, quia in eo corporaliter videri, seu apparere gentibus voluit *Deus homo*. Nullus autem alius ex annis, qui tribuantur morti Christi aptis, præterquam Æ. V. 29. hanc Hipponensis opinionem salvabit.

4ò. Referunt Auctores citati à Petavio, Seianum Romano in Senatu acriter oblituisse, ne inter deos Christus referretur, ut petebat Tiberius à Pilato edoctus de actis portentosis in vita & morte Servatoris. Omnium alicujus nominis Chronologorum asserto Seianus trigesimo primo Æ. V. anno adveniente Tiberio, qui ratione quacunque hominem sibi jam infensum cupiebat perditum, licet eadem antehac plurimum faverit, violentè vivis est sublatus: ergo Christus nequit dici passus post annum Epochæ communis trigessimum primum: si ergo Seiani interitus relatio subsistat, mors Redemptoris anno ejus ætæ vigesimo nono tribuenda est utpote exijs, qui in controversiam venire queunt feriæ VI. & plenilunij characteribus in unam eandemque diem confluentibus insigni, quod annis 28. 30. 31. neutiquam congruit.

5ò. Denique, Acta Pilati de Rege Judæorum ad Cæsarem Tiberium in urbem missa diem mortis JESU Nazaræni signant decimam octavam Martij. Cùm itaque annorum controversorum nullus feriam VI. & lunam plenam in eam diem concurrentes nactus sit, ut manifestum reddit tabella ad calcem cap. 3. posita, quàm annus Æ. V. 29. dicendum est, hunc solum obitu Servatoris esse decorandum, & quidem ad diem non 25. sed 18. Martij. Quamvis enim prior sit communis ferè Auctorum sententia, id tamen à veritate alienissimum videbitur re bene perpensa, quippe ipsis etiam saltèm antiquis scriptoribus repugnans, qui asseruere vel in ipso plenilunio, vel in Judæorum paschate lunæ plenæ proximo, utpote die decimo quarto mensis lunaris *Nisan* ex institutione Divina celebrari præcepto. Et quis sibi prudenter queat persuadere, tam turpiter Judaicum populum aberrasse, ut Phase suum luna vigesima secunda agerent, quæ tamen anno Æ. V. 29. in diem Martij XXV. ex evidentia astronomicarum tabularum incidit? Scriptores verò illi sanè plurimi, vetustissimi, ac maximi nominis, qui Geminis duobus Coff anno Æ. V. vigesimo nono tradunt, Christum Dominum pro redemptione generis humani cruci suffixum, unà tenuere omnes & singuli (nullus salrèm ostendi potest, qui contrarium senserit) lunâ id contigisse vel plenâ, vel non procul à plenilunio sita, adeoque illud fieri non potuit die Martij 25. anni Æ. V. 29. cùm quilibet oculis instructus ea die lunam videre debuerit *Dichotomam*, seu in quadrato aspectu versantem. Caterùm acta illa à Pilato Romam promota quidam rejiciunt velut apocrypha, aut in-

inutile figmentum, alij damnant quasi impia, & nomini Christiano injuria, atque ab Ethnicis juratis Christi assecularum hostibus conficta, multi tamen, ut ostendit Schelstrate sapienter distinguunt inter acta supposititia, quæ olim Pilati nomine circumferebantur, & acta vera, seu reipsâ ab illo Judææ Præsidi Tiberio in urbem transmissa. Priora orthodoxæ fidei odio concinnata jubent faceffere, posterioribus autem ad convincendos gentiles aptis in rem suam utuntur. Fuisse autem ejusmodi acta Tiberio submissa à Pilato, tenent plurimi apud prælaud. Schelstrate fol. 78. Duos inde descripti Justinum Martyrem apolog. II. pro Christianis ita loquentem: *Et postquam cum in crucem egerunt, sortes in illius vestes jecerunt, divideruntque inter se ij, qui cum in crucem sustulerunt: hæc autem gesta esse, ex iis actis, quæ Pontio Pilato Præsidi facta sunt perspicere potestis.* Et Gregorium Turonens, qui l. I. c. 24. ita scribit. *Pilatus autem gesta ad Tiberium Cæsarem mittit, & tam de virtutibus Christi, quam de Passione, & Resurrectione ejus insinuat, quæ gesta apud nos hodie retinentur scripta.* Inter acta autem ea etiam dies Passionis Dominicæ annotatus videbatur. Ex quo quarta decimani teste Epiphanio hæref. L. diem paschatis sui statuebant: *sunt inter eos, inquit Epiphanius, nonnulli, qui unam eandemque diem observant, & una eandemque jejunant, ac mysteriis operantur: nam ex actis Pilati accuratam se hujus instituti rationem didicisse gloriantur, in quibus scriptum est, 8. Cal. April. Salvatorem esse passum, quam ob rem illa ipsa die celebrare pascha volunt, in quamcunque demum luna XIV. diem incurrerit.* Neque acta hæc rejicit Epiphanius, aut eorum auctoritatem in dubium revocat, sed duntaxat objicit varias lectiones, *quæ tum allegari solent, ut ait Schelstrate, cum de Auctore scriptura convenit.* Nos autem (prosequitur Epiphanius) *ejusmodi Pilati exemplaria quædam invenimus, quæ ad diem XV. Calendas Apriles (NB. hæc est ipsissima dies, in quam feria VI. & Plenilunium anno æræ Christianæ vulg. 29. incidere) Passionem Christi contigisse narrabant.* Quare acta legitima Pilati sufficienti autoritate fulciuntur. Id verò, quod ex ultimo Epiphaniij textu in rem nostram deducere licet, est, plurium quoque exemplarium de actis Pilati testimonio firmari diem XVIII. Martii, quem evidens character Uranicus, Plenilunium nimirum ea mensis die anno Æ. V. 29. celebratum, jam factis discreverat, æquinoctium verò, quod posse obstare videbatur, ostendit.

ostensum abundè est, nil obstitisse. Quid si subin ad Patrum, vel vetustissimorum scriptorum quempiam Catalogus venerit actorum illorum praposterè 8. Cal. April. loco 15. Cal. signans, an non indelabes in tot aliorum scripta, & postea in plurima Martyrologia irrepere potuit? an non quartadecimanorum pertinax singularitas contra praxin Orthodoxæ Ecclesiæ, non die lunæ XIV. sed Dominicâ immediate sequenti christi adum Pascha agere jubentis, meritò quidem damnari potuit, conceptus tamen, de die 25. Martij Christi obitu insignienda, semel inde error in illorum quoque Auctorum lucubrata influere? utinam & hic in numeris VII. & XV. causam minimè dubiam, uti suprâ in Olympiadibus 201. & 202. deprehendere liceret! veniet fortè dies, quo & istud mysterium fiat palam, & in acta referri possit. Sed cum ostenso, ni fallor, sufficienter anno & die mortis Dominicæ ad conjecturas simus delati, etiam conjectando dispiciamus, cur Auctorum numerus maximus, capitis hujus initio relatus, diem VII. Cal. April. Christi neci deputarint, licet utique non omnes in eo consenserint, cum tamen ea dies, quippe lunam non plenam sed in quadratura sitam, seu *Dichotomam* exhibens, vel maximè inepta censeari debeat, ut vitali Redemptoris morte decoretur.

CAPUT IX.

Conjectura aliquot, cur Patres, & antiqui scriptores non XVIII. sed XXV. die Martij Christum mortuum dixerint?

SI itaque ex me quærat, quid denique Ecclesiæ Patres totque Scriptores & vetustissimos & gravissimos moverit, ut eorum plerique in 25. Martij consentirent pro Servatoris obitu signando, quamvis dies illa testibus omnibus Tabulis astronomicis octiduo à plenilunio, die 18. ejusdem mensis celebrato, distaret. primò ingenue respondebo, me planè id nescire. Illud mihi indubium, Scriptores illos, si id ipsis fuisset notum, ut Astronomiæ peritis est, & debet esse demonstratum, lunam XXII. in diem Martij 25. Æ. V. anno vigesimo nono incidisse, nunquam diem illum fuisse signaturos pro
Chri-

Christi morte, quam ex Evangelistis sciebant & ipsimet fatebantur in paschate Judæorum contigisse, & ex veteri Testamento, perpetua hebraicæ gentis praxi, Josephi, Philonis & aliorum, qui postillos de rebus Judaicis scripsere clarissimis testimoniis, imò ipsius Domini *observata lege plenè cibus in legalibus*, seu in comestione agni paschalis, certissimum est ita contigisse. Auctores illi recentiores, qui utpote satis imbuti scientia siderali difficultatem agnovère conciliandi anno Æ. V. vigesimo nono diem 25. Martii cum paschate Judaico & Christi obitu, dicunt mendosis Judæos cyclis tunc fuisse usos, uti Pagius uterque senior & junior, Schelstrate, Henschenius, Gravesonius, alii in anno mortis Salvatoris mecum convenientes, uti & mense, in die autem discrepantes, evincere conantur, nuli unquam satis persuadebunt, qui quidem verus Instrumentum & ritus hebræorum, quos inter præcipuus celebratio paschatis, sine præjudiciis legitur, anno mortis Dominicæ celebratum à Judæis pascha in ultima lunæ quadratura. Quamvis enim vitiosi cycli obtentu fors lucrari queant bidui aut tridui capediæ, quod Petavius & alii fortè ipsam secuti se præstitisse censent, quomodò tamen prælaudati quinque Scriptorum integri octidui labem jure impingent populi Judaici Rabbinis? hoc si quis auderet, contra torrentem Patrum & antiquissimorum authorum is niteretur, utpote qui asserunt, & conformiter SS. Paginis asserere debent, Salvatoris obitum vel in plenilunio, vel proximè accidisse. Væ modò dictis Rabbinis, si hebraicæ nationi rituum & cerimoniarum suarum tenacissimæ pascha obtrussissent, tam præposterè consignatum, tam patenter à lege de agendo *phase* Divinitus ipsis data abhorrens! an à lapidibus abstinuissent manus, ne saxea grandine tumularent tam manifestos Divini præcepti transgressores?

Respondebo 2. Si causas hariolari velim consignatæ à PP. & veteribus Scriptoribus diè 25. Martii Passionis Dominicæ, hæc occurrere. 1. Temporibus Apostolorum & scripto & verbo notari potuit annus, mensis, feria, atque etiam dies nempe decimus quintus Nisan, prætermisso tamen diè ipsius Romanorum mensis, seu Martii. Ille siquidem satis colligitur ex anno, lunatione mensis primi, & præcipuè feriâ clarè expressis. Hinc Evangelista quatuor contenti pascha Judæorum, hebdomadæque signasse feriam, & præterea annum Baptismi à Christo in Jordane suscepti, quod Lucas præstitit, uti & paschata subin à latice baptismali ad obitum à Christo cele-

brata, quæ S. Joannes profecutus est, censuere mortis Dominicæ Epocham satis dilucidè & fideliter indicatam fidelibus. 2. Licet traditio Apostolica saltè verbalis de die quoque Martii nempe decimo octavo accesserit, fieri nihilominus haud difficulter potuit, ut dies illa post elapsa integra sæcula traderetur oblivioni, retento anno utpote Geminorum duorum Coss. valde discernibili notato characteristicâ, uti & mense Verbi in utero virgineo Incarnati grandi Mystério pariter insigni. Id testatur experientia, quòd annum & mensem faciliùs, quam rerum gestarum etiam nostro ævo, utut memoriâ dignissimæ sint, diem ut plurimùm tenaciùs mente retineamus, nisi dies ipse characterem alium præferat cuique notissimum, clarumque diei indicem. Occurritque hic fortis præsumptio contra diem Martii 25. Si enim traditio Apostolica verbalis diem istum Domini morti deputasset, cum is ipse Verbi Incarnationi congruat nomine abnuente, haud potuisset subin tam facilè oblivioni tradi, ut propterea inter ipsos primævæ Ecclesiæ Patres in anno & mense Martio consentientes, variæ opiniones de die ipso Dominicæ passionis exorerentur. 3. Cùm recens fundatæ Christi Ecclesiæ visum sit, paschale festum non esse inter Christicolas porrò celebrandum luna XIV. sed Dominicâ immediatè sequenti primi mensis lunam decimam quartam, tum ne Christiani in agendo paschate cum impiis Judæis Domini crucifixoribus aliquando convenirent, tum in memoriam Resurrectionis Dominicæ, forsitan Apostoli ac Discipuli Christi à mensis die, quâ JESUS in cruce obiit, specificè definienda, studio abstinuere, ne Fidelium Grex ansam inde caperet memoriæ obitus Ducis sui quot annis eo ipso mensis die velut anniversario recolendæ, atque quod inde foret consecrarium, tertio ab eo, qui necem Redemptoris subsequeretur, die agendi festum Resurgentis Domini, sive dein illa dies foret Dominica, sive alia hebdomadis feria. E dictis præced. cap. juxta Epiphanium, quòd nempe quartadecimani è die mortis Christi in actis Pilati signato ansam sumpserint constituendi paschatis sui, sive dies is Dominicus fuerit, sive non, satis colligitur, minimè vanam esse conjecturam hanc de reticito studiosè ab Apostolis & Discipulis Domini Passionis Dominicæ die, in quem scilicet dierum mensis numerum is inciderit. Scimus, quot postea nata in Ecclesia Christi dissidia de die celebrandi Christianorum paschatis, quot altercationes occidentalem & orientalem inter fide-

em Gregem exortæ, quantum schismata & hæreses inde pullulantes
 recens erectam quassârint Evangelicæ veritatis Petram: His ergo,
 ne latius serperent, obviam ituri malis Christiani nominis affectæ
 prudenter suppressere potuerunt diei Martii, quo Redemptor cruci
 suffixus, individuum mentionem. Post Concilium verò Nicænum,
 vel etiam antè, compositis utcunque circa pascha Christiadam di-
 scordiis, Patres & antiquissimi rerum Ecclesiasticarum Scriptores no-
 tæ ipsis per traditionem anni ac mensis characterislicæ etiam addi-
 dere Martii diem, quem vel pietas seu pia quædam affectio dictabat,
 jungendi videlicet ineffabili Verbi Incarnationis Mystero 8. calend.
 April. peracto ipsam Dominicam Passionem ac mortem, vel ratioci-
 natio haud improbabilis videbatur legitimè deducere. Cùm enim
 ipsi ex indubia traditione haberent, annum Geminorum duorum
 Coss. mensèque Martium, ac præterea feriam VI. è quatuor Evan-
 geliiis, nec non è veteri Lege, Israelitico populo toties inculcata, lu-
 nam paschalem, quæ ex canone in synodo Nicæna lato sequi debe-
 bat æquinoctium astronomicè acceptum, ac insuper sibi persuaderent,
 solis centri ingressum in arietem Christi temporibus ante diem 21.
 Martii celebrari haud potuisse, citra errandi formidinem conclusere,
 in 25. diem Martii reponendum Servatoris obitum, utpote quæ sola
 in Martio, anno *Æ. V. vigesimo nono*, notam habuit feriæ VI. Evan-
 geliorum asserto morti Domini tribuendæ. Hòcque genus ratioci-
 nii, ut mihi quidem verosimillimum videtur, ipsorumque Patrum &
 veterum illorum Authorum dictis & scriptis conforme, nulla æta-
 tis lunaris habita ratione ab ovo ad malum perfecere. Aliàs enim,
 si lunaris quoque luminis examen debitum suscepissent, evidenti
 fuissent ratione convicti, anno viges. nono *Æræ Vulg.* die 25. Mar-
 tii non esse mortuum Christum Regem nostrum, quippe quem omnia
 quatuor Evangelia, & iidem Patres ac Scriptores luculentis verbis
 ore uno testentur, in paschate Judæorum, seu lunâ vel plena vel fe-
 rè tali fatis esse functum quòd si etiam aliqui eorum vidissent, lunæ
 tempus nullatenus congruisse diei 25. Martii, cùm tamen ipsis neuti-
 quam appareret, qua methodo ferè communis opinio de anno vige-
 simo nono *Æræ Christiadam communis*, mensèque Martio, & do-
 ctina fidei de fer. VI. nec non persuasio firma, ea tamen præpostera
 de æquinoctio post diem vigesimum celebrato, aliter possent invi-
 sem conciliari, nisi assumpto ad id die mensis XXV. sus deque ha-
 bitis

bitis lunæ rationibus pro die illo sterere, arbitrati fors etiam se quippe astronomiæ haud facis peritos, vel Tabulis sideris minus accuratis instructos, vel denique mutatione aliqua in ipsis luminarium præsertim lunæ motibus facta ob portentosum illud in obitu Domini solis deliquium, per calculos suos non potuisse in genuinam lunationem pertingere ad octav. Cal. April. anni Æ. V. vigesimi noni. Hæ sunt conjecturæ meæ, ut mihi saltem videtur non profus contemnendæ.

Eorum qui stant pro die 25. Martij, licet fatentibus ipsis, ut Pagio utroque, Schelstrate, Gravelonio & alijs in anno & mense nobiscum consentientibus, Plenilunium ab ea die plurimum distet, Godofridus Henschenius in Diatriba prælimin. ad Acta Sanctorum Aprilis conjecturas fusè prosecutus est. Inducit ibidem Joannem Kepplerum in Eclogis Chronologicis contra Reusnerum & Calvisium ita loquentem. *In 1a. controversia de paschate heret uterque in Astronomia velut mus in pice. Mirum fatum, ipse Astronomus, ceteros non Astronomos ab Astronomia abstraho in actione hujus causa. Probandum est legitime, Judæos tam bene fuisse astronomice doctos, quantam hodie cognitionem afferunt ad hanc causam. Ego contrarium affirmo, priscos illos Judæos usque ad Christi ferè tempora in usu Calendarii nihil ultra vulgi captum sapuisse.* Pag. autem 94. ita pergit Kepplerus. *Valde igitur decepti sunt nostri Astronomi his ultimis centum quinquaginta annis, qui ex sua perfecta Astronomia Pleni-luniam ad Christi tempora, ex Pleniluniis festa Judæorum, ex his & concursu ferie annum Passionis ausi sunt determinare aliam, quam veteres ætati Christi proximi tradiderunt. Si hodie quis omissis computo Ecclesiastico aberrante ex Astronomia perfecta accomodatis decretis Nicænis, qua jactantur, computaret Paschata superiorum sæculorum, is celeberrime aberraret ab usuali paschate, & vix unquam justum historia annum assequeretur. Ex his infert Henschenius: ita Kepplerus verissime & ad nostram difficultatem accomodatissime. Hinc nostro adhuc tempore, quando pascha ex præcepto Synodi Nicænae celebratur lunâ XV. XVI. XVII. tunc qui non admiserunt correctionem Gregorianam Calendarii anno 1582. captam, Pascha celebrant luna Astronomica XXII. XXIII. XXIV. & quandoque integra lunatione, ut vocant, feriùs. Ita anno 1674. quo nos celebravimus Pascha die XXV. Martij luna XVII. (in tabula festorum Cla-*

vii diei 25. Martij respondit luna XVIII. nam XIV. congruit diei 2. (.)
 ii, qui dictam correctionem non admisserunt, suam Pascha celebrá-
 runt mense Aprili, non tamen XII. Aprilis, quæ apud Gregor. Calend-
 darii affectas erat dies XXII. Aprilis. quamvis tunc esset luna XVI.
 (loquitur Henschenius de luna XVI. astronomica aut etiam cyclica,
 ea tamen per reformationem Calendarii Gregorianam correctæ, nam
 in Calendario veteri Nicæno numerus aureus III. prædicto anno
 Christianæ æræ respondens, & ultimo Martij appositus die 12. Aprilis
 non lunam XVI. sed XIII. duntaxat manifestò denotat) sed hebdoma-
 da integra seriùs die XIX. Apr. seu stylo novo aut Gregoriano die
 XXIX. quod absurdum esse ipsi fatentur. Quidni etiam è sententia
 Keppleri aliquot diebus post verum Plenilunium celebrárint suam Pa-
 scha anno scilicet mortis Domini. Rationem immediatè hujus subji-
 cit, quæ mihi omnino visaridicula, sed cum ipse Author fateatur,
 eidem se minus inhærere, neque ego operæ pretium duco illam affer-
 re, & refutare, cum prima fronte se ipsam explodat. Adducit dein
 Henschenius S. Epiphanium, qui cum hæresi 70. §. 2. dixisset: Pa-
 scha ante celebrari non posse, quàm æquinoctium confectum sit, addit:
 Judeos illud nequaquam observasse, apud quos depravata & per-
 turbata erant omnia. Ac præterea Bedam citat, aliòsque à Buche-
 rio in tract. de paschali Judæorum cyclo c. 5. relatos, qui dicunt Ju-
 daeos veteres Pascha indixisse non ex cursu lune sed ex Neomenia cy-
 clo. Addunt alii, pergit Henschenius, apud Moysen nullam pleniluniz
 fieri mentionem, sed solùm præscribi diem 14. mensis primi. Citatis
 postea Samuele Petito & Joanne Vossio, qui ambo censeant Judæos
 anno mortis Christi æræ vulg. 29. Pascha non celebrasse luna XV.
 Astronomica, sed civili, denique subinfert: addatur & id quoque,
 quod palàm est, veterum Mathematicorum Tabulas à Metone olim
 fuisse correctas, Metonis deinde à Calippo, Calippi ab Hipparcho,
 Hipparchi à Ptolemæo, Ptolemæi rursus ab Alfraganio esse emenda-
 tas quas velut male tornatas denno ad incudem vocat Alphonsus
 Rex Castelle, & has velut mancas, & impolitas Copernicus reddidit
 lima: istas demum Copernici Tycho Brahe eliminavit, idemque alii ha-
 etenus præstare conantur, ut non temerè proverbialis teneat sermo,
 facilius omnia horologia, quàm Astrologos conciliari posse. Quare
 propter Mathematicorum calculum, aut Uranica phenomèna velle
 à doctrina antiquorum Patrum, unanimi consensu tradita, desciscere,
 re,

re, non videtur Viri sapientis, & eloquium Mysticum profitentis, maxime in rebus Judaicis, quod ut Petavius L. XII. de Doctr. Temp. c. 12. observat, Judaicus Cyclus haud accurate lunaribus vestigiis institerit, sed nonnunquam longius aberravit. Ita in rem suam subtilissime Henschenius. Ad ista autem respondeo, rationem Keppleri minime stringere, cum in nostro casu toto caelo sit dispar ratio. Quod enim cyclus lunaris à Nicæno statutus paulò antè reformationis Gregorianæ tempora Neomenias triduo, vel quadriduo præverterit, in confesso est apud omnes, scientiâ astronomica vel parùm tinctos, imò neque ea noticia opus est, cum Summus Pontifex adscitis rei fidei peritissimis, qui modum correctionis faciendæ suggererent, in suis encyclicis ad Principes Christianos & Universitates datis, ut illi methodum ab Astronomis suggestam suo quoque calculo probarent, vel aptius quid proferrent, apertè fateatur, Æquinoctium jam X. dies constitutam olim sibi prævertisse sedem, lunationes verò quadriduo proximè à ratiociniis cœlestibus discessisse. At verò ejusmodi lunæ & quidem octidui aberratio nequiquam liquida est primo Christi sæculo inter Judæos. Imò cum nesciatur, qua in definiendo suo Paschate ipsi usi sint methodo, an videlicet placitis astronomicis, an verò cyclis, & quibus, an denique ex inspecta primæ phasis observatione lunas decimas quartas determinarint, quis audebit jure tantam labem in Paschatis celebratione Judaico populo impingere? cap. 2. hujus sect. adducta Paschata Judæorum gemina primo Christiadum sæculo celebrata è Josepho Hebræo, ubi lunationes belè cœlo respondententes satis ostendunt, cyclum Judaicum, si quo tunc temporis usi sunt, nil à ratiocinijs sideris abfuisse. Alia adversarii Paschata illo ævo à Judæis perperam celebrata & ipsi, si possunt, adducant, & inde demonstrant sui asserti veritatem, de præpostera videlicet Judæorum in paschate celebrando ad id temporis ratione. Id etiam verissimum sit, casto labore consumptum iri, qui ritè vellec Paschata definire è tabulis Astronomicis, ubi constaret illa Paschata determinata è cyclo, & isto admodum mendoso, uti nobis certò constat de paschatis pluribus post Nicænam Synodum sæculis usque ad reformationem veteris Calendarij in orbe Christiano actis. Imò vix ab insipientiæ notâ ablueret, hoc ævo velle è tabb. Uranicis Christiadum Pascha constituere, postquam manifestè à supremo Ec-

clesiæ Præside fidelibus præscriptus est *cyclus Epactarum*, licet raro & vix ultra unum diem à rationibus celestibus abluens. At verò ego quidem non dispicio, quid in sapientiæ leges ille peccet, qui ignoto adhuc cyclo, notòque anno & mense diem ex Astronomicis placitis elicit, quo plenilunium in cœlis contigit vel luna XIV. commissa est, si sciat præcepto Divino constrictos fuisse Judæos ad hæc in sui Paschatis celebratione attendere, si nôrit Patres & Scriptores alios asseverasse, ista ab illo populo curatè fuisse observata, si nil aliud obstat, quo minùs etiam anno mortis Dominicæ id quoque factum dici queat, uti neque obsticisse *Æquinoctium*, quod unum prætendi jure poterat, suo loco ostensum est. Hinc S. Epiphanius asserens à Judæis Christi temporibus præversum *Æquinoctium*, mihi potius, quàm adversariis favet, si videlicet sermo sit de interfectione verna, seu *Æquinoctio* in rigore accepto. Bedam pro me stare textus aliàs allatus manifestum facit, quo nempe hic author luculentè testatur *lunam plenam* Dominum passum. Citati à Bucherio haud tanti sunt ponderis, ut nudum eorum assertum de cyclis vitiatas Judæorum ævo passi Domini, in definiendo paschate adhibitis, antiquissimorum Scriptorum valeant derogare authoritati, contrarium asserentium. Licet Moyses nullam ingerat explicitam mentionem lunationum ipsarum, locutum tamen esse de mensibus & mensum diebus lunaribus & omnium Scriptorum confirmatum est testimonio, & per se manifestum. Tabularum siderearum labes, antiquiorum videlicet à recentioribus fuisse correctas identidem, & ad limam revocatas, ac porro revocandas, hic nil facit ad rem nostram. Diffidium enim, quo minùs limatæ differunt à perfectioribus, non dies sed unam duntaxat vel alteram horam aut solùm minutias horarias æquat. Singulæ, ad experientiam provoco, in eo convenient, ut plenilunium saltèm medium in Martij diem 18. anno *Æ. V.* vigesimo nono reponant, neutiquam in diem ejusdem mensis 25. An prudentius sit in usurpati temporibus Christi à Judæis cycli ignorance illis impingere octidui errorem lippis & tonsoribus, omnibusque qui cælum aspiciant, ibique lunam non plenam sed *Dichotomam* videant, notum primo intuitu, vel sentire & dicere, quod prædicto *Æ. V.* anno Pascha celebratum sit illo die quo agi debebat, atque aliàs juxta legis præscriptum consueverat, quivis æquus rerum arbiter judicet.

dicet. Res ipsa exigit efficaciter probari, non autem solum è conjecturis deduci tam crassam Judæorum hallucinationem. Cur autem Patres & Scriptores vetustissimi contra assertum & opinionem suam propriam dixerint, quòd videlicet Christus mortuus fuerit sub Gemini duobus Coss. Octavo Calend. April. qua tamen die luna non erat plena, sed quadrata, adeoque neque Judaico paschate apta, cum ipsi dicerent obitum Domini in Judæorum paschate, adeoque in plenilunio contigisse. Conjecturas meas antè protuli, quæ huic & similibus aliis objectionibus, ni fallor, facere queant satis.

